

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Barn i fysisk planering

En undersökning av barnperspektiv och barns
perspektiv inom kommunal verksamhet

Lydia Martinsson & Emma Öhrling

Titel: Barn i fysisk planering: En undersökning av barnperspektiv och barns perspektiv inom kommunal verksamhet

Engelsk titel: Children in physical planning: A research of the child perspective and children's perspective in local authority planning

© Lydia Martinsson & Emma Öhrling

Handledare: Marina Queiroz, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Ulla Berglund/Lena Steffner (kursledare), SLU, institutionen för stad och land
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna

Nyckelord: barnperspektiv, barns perspektiv, dialog, fysisk planering, kommunal verksamhet

Publiceringsår: 2018

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

FN:s barnkonvention belyser barns rätt att höras i frågor som rör deras livsmiljö, trots detta får barn sällan sin röst hörd i planeringsprocesser som gäller den fysiska miljön. Vi planerare försöker i många fall utgå från ett barnperspektiv vid planering av barns utemiljö, vilket innebär att vi försöker se världen utifrån barnets synvinkel. Dock kan planerarens barnperspektiv skilja sig åt från barnets perspektiv vilken kan leda till att vi planerar en stad utifrån vad vi tror att barn behöver, utan att fråga barnen själva. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur barnperspektiv respektive barns perspektiv beaktas inom kommunal fysisk planering. För att uppnå syftet ställde vi oss frågorna om hur praktiker inom kommunal verksamhet arbetar med barnperspektiv respektive barns perspektiv och ifall de anser att det är nödvändigt med barnets perspektiv i planeringen. Göteborgs stads, Botkyrka kommuns samt Uppsala kommuns hemsidor och relevanta dokument granskades för att skapa en överblick hur de arbetar med barnperspektiv i fysisk planering. Åtta tjänstemän från kommunal verksamhet intervjuades samt två ämneskunniga forskare från SLU. Resultatet visar på skillnader och likheter mellan hur kommunerna arbetar med barnperspektiv respektive barns perspektiv i planeringen. De intervjuade respondenterna tycker att det är nödvändigt att lyssna på barns åsikter, men att det finns hinder som bland annat bristande tid, ekonomi och intresse som försvårar möjligheterna för barn att få delta i planeringen.

Abstract

The UN convention of the rights of the child illustrates children's right to be heard in issues related to their environment, yet they rarely get heard in planning processes relating to the physical environment. We are, in many cases, trying to adopt a child perspective while planning for children's environment, which means that we try to see the world from the child's point of view. However, the child perspective on the environment may differ between the planner's point of view and the child's, which can lead us to design a city based on what we think children need without asking the children themselves. The purpose of this paper is to examine how the child perspective and the child's perspective are taken into consideration in municipal spatial planning. In order to achieve the purpose we asked questions about how practitioners in local authority planning work with the child perspective and the child's perspective and if they consider that a child's perspective is necessary in planning. The website and relevant documents of the city of Gothenburg and the local authorities of Botkyrka and Uppsala were examined to give an overview of how they work with the child perspective in physical planning. Eight people from local authority planning were interviewed and also two experts on the subject child perspective from SLU. The result shows differences and similarities between how local authorities work with children's perspective and the child perspective in planning. The interviewed respondents feel it is necessary to listen to children's opinions, but note that there are obstacles such as lack of time, economy and interest that make it more difficult for children to participate in planning.

Innehåll

1. Introduktion	5
1.1. Syfte	5
1.2. Frågeställning	6
1.3. Begreppsförklaring	6
1.4. Bakgrund	6
1.4.1. Utvecklingen av barns deltagande i planering	6
1.4.2. Barns rättigheter	7
1.4.3. Delaktighet	8
1.4.4. Barnperspektiv och barns perspektiv	9
1.4.5. Kommuner	10
2. Metod	12
2.1. Litteraturstudie	12
2.2. Dokumentgranskning	12
2.3. Intervju	13
2.4. Ämneskunniga:	14
2.5. Kommunanställda tjänstemän:	14
2.4. Intervjufrågor	15
2.5. Avgränsning	16
3. Resultat	17
3.1. Dokumentgranskning	17
3.1.1. Barnperspektiv	17
3.1.2. Barns perspektiv	18
3.2. Intervjuer	19
3.2.1. Barnkonventionen	19
3.2.2. Riktlinjer och policyer	20
3.2.3. Analysmodeller	21
3.2.4. Dialog	21
3.2.5. Återkoppling	22
3.2.6. Barnperspektiv	23
3.2.7. Fördelar och nackdelar med barns deltagande	23
3.2.8. Barns perspektiv	25
4. Diskussion	27
4.1. Den kommunala verksamheten och barnperspektivet	27
4.1.1. Arbetssätt	27
4.1.2. Riktlinjer	28
4.1.3. Dialog	29
4.1.4. Återkoppling	30
4.2. Är barns perspektiv nödvändigt i planeringen	31
4.3. Metoddiskussion	32
4.4. Avslutning	33
5. Referenser	35
5.1. Muntlig källa	38

1. Introduktion

Hur den fysiska miljön omkring oss är utformad påverkar våra liv och är därför en demokratisk fråga som borde inkludera alla grupper i samhället. Alla borde ha rätt att påverka hur omgivningen ser ut. Trots detta finns det en stor samhällsgrupp som har svårt att få sin röst hörd och som saknar makt, barnen.

När FN:s konvention om barnets rättigheter antogs år 1989 lyftes frågan om barns rätt att delta i beslutsfattande gällande den fysiska miljön som de lever i. Detta bidrog till att många ville hjälpa till att stärka barnens rätt i samhället genom att föra deras talan om deras behov (Kylín 2004). Barnkonventionen upplyser om barns rättigheter och argumenterar för att barn ska höras i frågor som rör dem samt att de har rätt till lek, vila och rekreation (Barnombudsmannen 2015). Det här är rättigheter som är direkt kopplade till den fysiska och byggda miljön som barn lever i. Huruvida barnen själva kommer till tals är oklart.

Lek är det naturliga sättet för barn att förhålla sig till omvärlden och den bidrar till barns fysiska och psykiska utveckling samt hälsa och välmående (Lenninger 2008). För att kunna skapa goda utomhusmiljöer för barn måste man bli medveten om hur barn faktiskt använder utemiljöer och vilka kvaliteter som gör miljön intressant för dem (Lenninger & Olsson 2006).

Trots att barnkonventionen belyser barns rätt att höras i frågor som rör deras livsmiljö undrar vi om de får sin röst hörd i planeringsprocesser som gäller den fysiska miljön. Vi tror att det är vi planerare som försöker utgå från ett barnperspektiv för att planera barns omgivning, vilket innebär att vi försöker se världen utifrån barns perspektiv. Barnperspektivet från en planerares synvinkel och barns egna sätt att se på sin omgivning tror vi kan skilja sig åt. Att lyssna på vad barn har att säga om sin närmiljö tänker vi kan underlätta en planeringsprocess samt skapa en mer barnanpassad miljö, eftersom barn besitter kunskap om sin närmiljö och ser platser på ett annat sätt än vuxna. Barns ord och rätt till deltagande tycker vi borde värdesätta mer än vad som sker idag. Kommunerna i Sverige har ett ansvar över hur den fysiska miljön utvecklas och utformas, därför kommer vi i denna uppsats att undersöka tre utvalda kommuner. Vi ställer oss därför frågan hur barns deltagande beaktas inom Botkyrka kommun, Göteborg stad och Uppsala kommun? Vi vill även undersöka om kommunerna anser att det är nödvändigt att ha med ett barns perspektiv eller om det räcker med att anlägga ett barnperspektiv vid planering?

1.1. Syfte

Syftet är att undersöka hur barnperspektivet respektive barns perspektiv beaktas inom kommunal fysisk planering. Målet är att undersöka och beskriva om och hur kommunal verksamhet arbetar med barnperspektiv samt om de anser det nödvändigt att ta med barns åsikter i fysisk planering.

1.2. Frågeställning

- Hur arbetar praktiker inom kommunal verksamhet med barnperspektivet respektive barns perspektiv?
- Är det enligt praktiker nödvändigt att ha med barns perspektiv i kommunal fysisk planering?

1.3. Begreppsförklaring

Barn: enligt nationalencyklopedin är ett barn “en människa i skedet mellan födseln och vuxen ålder” (Nationalencyklopedin 2018). Den här rapporten har utgått från barnkonventionens definition av barn som är “med barn avses varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet” (UNICEF Sverige 1989 s.14).

Barns perspektiv & barnperspektiv: är två termer som frekvent återkommer i uppsatsen. En redogörelse kring vad de betyder och innebär redovisas i det kommande kapitlet bakgrund. Barns perspektiv är hur barnen själva ser sin omvärld och upplever den. Ett barns perspektiv måste komma från barnet självt. Barnperspektiv handlar om vuxnas perspektiv på barns behov och tolkningar av barns intressen. Ett barnperspektiv kan anläggas utan att låta barnen komma till tals (Halldén 2003).

Dialog: ordet kommer från grekiskans ord dialogos och betyder samtal. Att föra en dialog innebär att två eller flera personer samtalar med varandra (Skrivarkurser 2018).

1.4. Bakgrund

I denna del av arbetet presenteras bakgrundsfakta om ämnet. Bakgrunden är uppbyggd för att ge en förståelse för hur utvecklingen av barns deltagande i planeringen skett, hur barns perspektiv samt barnperspektivet kan tolkas enligt litteraturen, vad barn har för rättigheter enligt barnkonventionen samt om barn och delaktighet. I slutet redovisas även bakgrundsfakta för respektive kommun som kommer studeras i den här uppsatsen.

1.4.1. Utvecklingen av barns deltagande i planering

Enligt Rasmusson (1993) var det under 60-talet som barnperspektivet började uppmärksammas inom fysisk planering i Sverige. Detta kom till i följd av att undersökningar om barnolycksfall i utomhusmiljön genomfördes vilket senare konstaterades vara ett samhällsproblem (Rasmusson 2003).

Under 1970-talet lyftes barns rättigheter och intresset för barns bästa väcktes i samhället (Lindgren & Halldén 2001). Lekområdet var en enhet inom Socialstyrelsen som fanns mellan 1971-1980 (Nationalencyklopedin 2018c). År 1980 övertog den statliga myndigheten Barnmiljörådet dess uppgifter som innebar ett ansvar över frågor som gäller barns miljö speciellt gällande barns lek och barns säkerhet (Nationalencyklopedin 2018b).

Under 80-talet skapades ett flertal handböcker för hur man planerar för barn inom specifika områden som skolgårdar och lekparkar. De sociala aspekterna på den fysiska miljön värderades högt under den här tiden. Detta ledde i sin tur till att

intresset för hur barn ser på sin omgivning ökade inom forskningen (Rasmusson 1993).

FN:s barnkonvention antogs i Sverige år 1989 och regeringen beslutade att alla kommuner skulle förverkliga och efterleva deras rekommendationer (Lenninger & Olsson 2006). Barnombudsmannen inrättades 1993 och var ett steg i riktningen för att på nationell nivå sträva mot genomförandet av barnkonventionen. Deras främsta uppgift är att driva på myndigheter som till exempel landsting och kommuner som har ansvar för att konventionen följs och fungerar som en drivkraft för att barns bästa och ett barnperspektiv ska genomsyra hela vårt offentliga samhälle (Lindgren & Halldén, 2001). Barnombudsmannen tog även över ansvaret från Barnmiljörådet gällande frågor som rör barns miljö (Nationalencyklopedin 2018b). Det var under detta årtionde som intresset för barns perspektiv och deras roll som medborgare ökade (Kylin 2004) och det blev fokus på barns rättigheter. Många vetenskapliga studier gjordes som gav kunskap om hur utemiljön påverkar barns utveckling (Rasmusson 1993).

Barnsäkerhetsdelegationen var verksam med att skapa riktlinjer om barns rätt till lek och rekreation samt inom säkerhet i barns miljöer, delegationen tillsattes av regeringen i oktober 2001. De sammanställde kunskap som fanns om barns intressen och behov av en god utemiljö. Barnsäkerhetsdelegationen fastställde år 2004 att barn behöver säkra och utvecklande miljöer, det var dock ingen myndighet som ville ta på sig ansvaret för barns fysiska miljö. Statens räddningsverk fick år 2005 uppgiften att ansvara för säkerheten av barns miljöer. År 2006 fick Movium, centrum för stadens utemiljö vid Sveriges Lantbruksuniversitet, i uppgift att fungera som nationell samordnare för barns utvecklande utemiljöer (Lenninger & Olsson 2006). MSB, myndigheten för samhällsskydd och beredskap, fick 2011 i uppdrag av regeringen att samordna de centrala myndigheternas barnsäkerhetsarbete i Sverige genom att framställa boken *Barn och ungas säkerhet*. Boken fungerar som ett underlag för de som praktiskt arbetar med barn och unga samt kan bidra till att MSB kan uppnå sin vision om att barn och unga säkert ska kunna utvecklas och leva (MSB 2011).

1.4.2. Barns rättigheter

FN:s barnkonvention finns för att ge barn oavsett bakgrund rätten att bli behandlade med respekt och att få sin röst hörd. Den handlar bland annat om att barnets bästa bör komma i första hand i alla åtgärder som berör barn. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar där 41 av dem fastslår vilka rättigheter varje barn ska ha. De artiklar ur konventionen som berör den fysiska planeringen är artikel 3, 12 och 31 (Barnombudsmannen 2015).

“Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet”.
(Artikel 3, Barnombudsmannen, 2015)

“Barnet har rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och höras i alla frågor som berör honom eller henne. När barnets åsikt beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad”. (Artikel 12, Barnombudsmannen, 2015)

“Varje barn har rätt till vila, fritid, lek och rekreation som är anpassad till barnets ålder” (Artikel 31, Barnombudsmannen, 2015)

Barnkonventionen är inte en del av lagstiftningen, även om myndigheter ska beakta barnets bästa i beslut som fattas. Att barnkonventionen inte är lag har diskuterats många gånger i riksdagen. Argument för att införliva konventionen har varit att

enskilda individer kan hänvisa till de rättigheter som konventionen medför och att det skulle stoppa nedskärningar i verksamheter för barn. Motsättningen har varit att konventionen är för vagt formulerad vilket ger utrymme för feltolkning av lagen (Lindgren & Halldén, 2001). En lagstiftning är på gång och enligt regeringen föreslås barnkonventionen bli lag år 2020 (Regeringskansliet 2017).

Lindgren och Halldén (2001) menar att Sveriges lagstiftning i många fall tagit större hänsyn till barn än vad barnkonventionens föreskrifter säger, men att idéerna om barns bästa behöver utvecklas på fler nivåer i samhället. För att barnkonventionen ska fungera på den lokala nivån beslutade regeringen att kommunerna är skyldiga att etablera arbetsplaner för hur konventionen ska uppfyllas. Det är regeringen som har det största ansvaret för barnkonventionen, Lindgren och Halldén (2001) menar att det är nödvändigt att regeringen tar fram kontrollsystem för att försäkra sig om att syftet med barnkonventionen efterlevs. Vilket innebär att staten i alla beslut som rör barn ska använda barnkonventionen. Kommuner, landsting och frivilligorganisationer ska använda det barnperspektiv som regeringen bestämt (Lindgren & Halldén, 2001).

Lenninger skriver i boken *Barns plats i staden* (2008) att det inte finns några artiklar från barnkonventionen som specificerar barns rätt till fysiska miljöer. Hon skriver att artiklarna skapar rätten till lek, men inte rätten till specifika platser för lek. Lenninger menar att barn har lika stor rätt som röstberättigade medborgare att ge uttryck för hur de vill ha det i staden (Lenninger 2008).

1.4.3. Delaktighet

Enligt statistik från Statens offentliga utredningar tycker sig enbart 15 procent av Sveriges medborgare kunna påverka politiska beslut mellan valen (SOU 2016:5). Riksdagen beskriver demokrati som alla människors lika värde och rättigheter, och att det även handlar om människors rätt och möjlighet att vara delaktiga och få sin röst hörd (Riksdagen 2016). Kommunen har i uppdrag att samråda med medborgarna, vilket syftar till att låta medborgarnas synpunkter om ett förslag höras som en del av informationsinsamlingen vid ett projekt (Boverket 2015b). Kommunen kan även ta initiativ till att föra en medborgardialog innan samråd och på så sätt kan medborgarnas åsikter och önskemål hjälpa till att förbättra beslutsunderlaget (Boverket 2017b).

Det finns olika grad av medborgardeltagande. Boverket (2017a) delar in delaktighet i fyra nivåer: information, förankring, delaktighet och medbestämmande. Nivån information avser en enkelriktad kommunikation medan de övriga nivåerna medför någon slags dialog med medborgarna (Boverket 2017a).

Nyström och Tonell skriver i sin bok *Planeringen grunder* (2012) att eftersom den fysiska miljön finns omkring oss dagligen blir den viktig att ta hänsyn till i sociala planeringsfrågor. De påpekar även vikten av medborgarinflytande och anser att den fysiska planeringen bör vara en demokratisk process där medborgarna involveras. Medborgardeltagande är en process som kräver tid och pengar vilket kan påverka hur mycket det tas i användning i planprocessen. Nyström och Tonell tar även upp vikten av att alla grupper i samhället är representerade i planprocessen (Nyström och Tonell 2012). I boken *Lek äger rum* (2006) intervjuas miljöpsykologen och forskaren Fredrika Mårtensson som anser att barns medinflytande har ökat och att barn idag kan påverka sin omgivning i större

utsträckning än tidigare generationer. Hon hävdar att skolmiljön är ett exempel på hur man kan planera utifrån ett barnperspektiv och att det kan ses som referensobjekt vid planering av andra offentliga miljöer för barn (Lenninger & Olsson 2006).

Enligt Cele (2006) är samrådsprocesserna och medborgardeltagande inom samhällsplanering ofta komplicerade även för vuxna. Hon menar att dessa processer inte är speciellt intressanta och rent utav olämpliga för ett barn. Cele menar att det finns en osäkerhet i hur barn kan involveras i planeringsprocesser och att det är en viktig fråga hur barn kan delta och delge sina åsikter och tankar på bästa sätt. Då barn har rätt till inflytande menar Cele att det behöver utvecklas metoder för inkludering av barn i planeringsprocesser (Cele 2006). Kylin (2004) menar att barn bör inkluderas tidigt i planeringsprocessen genom samtal, samråd och dialog för att hålla en öppen kontakt och kunna skapa alternativa lösningar. Hon menar även att det ställer krav på personen som för dialog med barn, personen bör vilja lära sig och även ta del av barnets verklighet (Kylin 2004). Enligt Boverket (2015a) finns det nu beprövade metoder för hur barn och unga kan samverka i planeringen där dialogmetoder är vanliga. De menar även att det finns metoder där det inte förs dialog med barn utan där barn verkar som informatörer och får bidra med åsikter samt information (Boverket 2015a).

I en statlig utredning om Barnombudsmannen bekräftas att barnkonventionen och barnperspektivet fått effekt, genom att intresset för barns inflytande i samhället ökat sedan 80-talet och att inflytandemodeller har ökat. Lindgren och Halldén (2001) problematiserade i början av 2000-talet att utredningen inte beskriver vad inflytande innebär. De hävdar att i de modeller som använts från 80-talet fram till sekelskiftet så görs ingen skillnad mellan att direkt ge inflytande till barnen eller att fråga efter barnens åsikter, allt benämns som delaktighet. Utredningen beskriver att ungdomars delaktighet i samhällsfrågor handlar om att barn och unga får möjlighet att prata direkt till vuxna. Inflytande och delaktighet framställs i detta fall som likvärdigt med rätten att uttrycka sig (Lindgren & Halldén, 2001).

1.4.4. Barnperspektiv och barns perspektiv

Enligt Qvarsell (2003) finns det olika sätt att tolka begreppet barnperspektiv. Hon beskriver det som att det dels kan handla om hur barn ser på sin omvärld och sina villkor samt vuxnas perspektiv på barn. Halldén (2003) däremot delar upp barnperspektiv och barns perspektiv i två olika begrepp. Hon menar att det handlar om vem som formulerar perspektivet, är det barnen i fråga eller är det någon som företräder barnen. Barnperspektiv skrivet som ett ord syftar till att tillvarata barns villkor eller studera den miljö som är skapad för barn. För att anlägga ett barnperspektiv behöver barn inte tillfrågas. Barns perspektiv uppdelat i två ord fångar ett perspektiv eller den kultur som är barnets. Ett barns perspektiv kan enbart komma från barnen själva menar Halldén (2003). Boverket beskriver barnperspektiv utifrån tre vinklar där den första är barnets egna perspektiv, den andra är hur vuxna ser på barns behov samt den tredje som är samhällets syn på barns generella behov (Boverket 2000).

Rasmusson (2003) anser att barn är sakkunniga om sin närmiljö och att barns perspektiv är viktigt att ta hänsyn till. Vidare beskriver hon att det är genom att barnen själva får berätta om sina erfarenheter som det går att förstå samhällets utmaningar (Rasmusson 2003). Lenninger (2008) beskriver barns perspektiv som

att det är ett sätt att fostra demokratiska medborgare att låta barn delta och berätta sin åsikt om den fysiska miljön. I avhandlingen *Från Koja till plan* menar Kylin (2004) att om barns perspektiv inte tas med i planeringen av fysiska miljöer får de inte ta plats i samhället.

I *Barns plats i staden* (2008) argumenterar Lenninger för att barn också är medborgare och har ett behov att anpassa sig till omgivningen men att även få göra omgivningen till sin. Hon anser att staden behöver planeras för att vara alla till lags (Lenninger 2008). Lenninger och Olsson (2006) anser att barns röster är svaga i samhällsplaneringen och därför är det viktigt att de har talespersoner som lyfter deras perspektiv. De argumenterar för att det är vuxenvärldens ansvar att ge barn möjlighet till lek och utmanande samt stimulerande utemiljöer (Lenninger & Olsson 2006).

Enligt FN:s deklaration om barns rättigheter har barn rätt att påverka den miljö de lever i, men det är sällan barnen tas på allvar i praktiken menar Lenninger och Olsson (2006). Det beror dels på att barn och planerare beskriver och uppfattar verkligheten olika. Barn beskriver inte sina upplevelser av den fysiska miljön genom funktioner eller utmärkande ord, därför kan deras synpunkter och erfarenheter vara svåra att översätta till planerarens språk (Lenninger & Olsson 2006).

Enligt Lenninger och Olsson (2006) kan vuxna och barn uppleva en och samma miljö på olika sätt. De menar att medan de flesta barn är verksamma med hela kroppen observerar vuxna miljön med sina ögon. De hävdar att barn berättar vad de gör på olika platser medan vuxna talar om hur det ser ut på platser (Lenninger & Olsson 2006). För att uppnå miljöer med kvalitet för barn menar Maria Kylin i en intervju i boken *Lek äger rum* (2006) att planerare måste uppnå en djupare förståelse och kunskap om barnens sätt att uppleva, erfara och ta till sig utemiljön. Tillsammans med planerarens kunskap av att utforma miljöer kan det uppnå en miljö med kvalitet för barn. Kylin anser även att det är viktigt att titta på barnens faktiska platser och inte bara på platser skapade för barn, exempelvis lekplatser och skolgårdar, om man vill utgå från ett barnperspektiv i planeringen (Lenninger & Olsson 2006).

1.4.5. Kommuner

Här nedan redovisas bakgrundsfakta om de tre kommuner som undersöks i uppsatsen.

Botkyrka kommun ligger mellan Stockholm och Södertälje och har en totalareal på 197 km². Kommunen kan delas upp i fem kommundelar Alby, Fittja, Hallunda-Norsborg, Tullinge och Tumba-Grödinge. Botkyrka kommun beräknas år 2018 ha cirka 92 000 invånare varav barn och unga under 18 år utgör en femtedel av befolkningen (Botkyrka 2018).

Göteborg ligger på västkusten och är Sveriges näst största stad (Göteborgs stad 2018c). Göteborgs stad är indelad i tio stadsdelsnämnder (Göteborgs stad 2018d). År 2017 beräknas befolkningmängden i Göteborg vara 564 039 invånare (Göteborgs stad 2017b). Enligt SCB bor det 114 546 barn och unga under 18 år i Göteborg år 2017 (SCB 2017), vilket är omkring en femtedel av befolkningmängden.

Uppsala är Sveriges fjärde största stad befolkningsmässigt och hade 2017 en befolkningmängd på 219 914 invånare (Uppsala kommun 2018a). 2017

beräknades Uppsala kommuns invånare under 18 år vara 46 943 personer (SCB 2017), vilket motsvarar omkring en femtedel av befolkningmängden.

2. Metod

För att besvara våra forskningsfrågor genomfördes studier med hjälp av kvalitativa metoder i form av granskning av kommunernas hemsidor och relevanta dokument, samt intervjuer med kunniga inom området och berörda inom den kommunala verksamheten. Ämnet är svårt att konkret mäta i form av hur mycket eller hur ofta kommunal verksamhet använder sig av barnperspektiv respektive barns perspektiv och vi valde därför att kvalitativt undersöka begreppen. Att kvalitativt undersöka ett ämne innebär att försöka få en djupare förståelse samt beskriva varför saker och ting sker (Granvik 2018).

2.1. Litteraturstudie

För att få en översiktlig bild över vad litteraturen säger om barnperspektiv och barns perspektiv genomfördes en litteraturundersökning. SLUs bibliotekskatalog PRIMO användes för att hitta material till bakgrundsdel av arbetet. Där eftersöktes böcker, artiklar och avhandlingar. De sökord som användes var främst: *barn*, *barnperspektiv*, *barns perspektiv* och *fysisk planering*, samt deras motsvarighet på engelska. I sökverktyget Epsilon dök en del äldre examensarbeten upp, där deras referenslista användes för att hitta litteratur. Kandidatarbetet har utöver vetenskapligt granskade artiklar även använt källor från myndigheter som Boverket, Movium och Barnombudsmannen som inte är vetenskapligt granskade men som vi bedömt som trovärdiga då vi anser att de fungerar som en mellanhand mellan forskning och praktik. Vi anser att de sammanfattar och omvandlar fakta till riktlinjer.

2.2. Dokumentgranskning

För att besvara frågeställningen om hur praktiker inom kommunal verksamhet arbetar med barnperspektivet samt barns perspektiv har vi gjort en dokumentgranskning genom att undersöka kommunernas hemsidor och dokument. De dokument som granskats har behandlat fysisk planering samt barnperspektiv. Sökprocessen startade på respektive kommuns första sida för att sedan fortsätta i sökfältet efter begrepp som "barnperspektiv", "barn" och "barn i planering".

De dokument som studerades från Botkyrka kommun var *Botkyrkas översiktsplan* (2014), och *Årsrapport Hållbar utveckling med fokus på mänskliga rättigheter* (2011). Det som hittades via kommunens hemsida var Barnombudsmannen och Ungdomsfullmäktige. Från Göteborgs stad studerades dokumenten *Göteborgs stads översiktsplan* (2009a) och tillhörande *konsekvensbeskrivning* (2009b) samt deras *barnkonsekvensanalys* (2017a), *Göteborgs stads kulturprogram* (2013) och *REBUS, resan till en bättre skolmiljö* (2012). På Uppsala kommuns hemsida hittades en artikel, we-change och de dokument som granskades var *Uppsala kommuns översiktsplan* (2016) och tillhörande *konsekvensbeskrivning* samt deras *Lokalprogram utemiljö förskola och grundskola* (2015b).

Dokumentgranskning valdes som metod för att få en enkel och översiktlig bild över hur kommuner beaktar barnperspektiv utan att behöva ha direktkontakt med

berörda personer. Dokumentgranskningen har legat till grund för många av de frågor som använts vid intervju med de berörda kommunala verksamheterna. Den fakta som hittades på vardera kommuns hemsida samt i relevanta dokument analyserades utifrån två ämnesrubriker, barnperspektiv samt barns perspektiv, som presenteras i resultatet.

2.3. Intervju

För att besvara frågeställningarna om hur kommunernas praktiker arbetar med barnperspektiv respektive barns perspektiv och om de anser att det är nödvändigt med ett barns perspektiv i planeringen genomfördes intervjuer.

Rapporten använder sig av semi-strukturerade intervjuer som enligt Granvik (2018) bidrar till ett öppet klimat där respondenten är fri att säga sin åsikt med egna ord kring en specifik frågeställning. Enligt Granvik (2018) är en semi-strukturerad intervju uppbyggd av förutbestämda frågor och öppna svarsalternativ. I denna form av intervju får alla respondenter samma intervjufrågor, dock skiljer sig följdfrågorna utifrån vad respondenten berättar (Granvik 2018). En strukturerad intervju med enbart ja- och nej-frågor gör det svårt för respondenten att säga sin mening och att ge information utöver de ställda intervjufrågorna.

De berörda kommunerna Göteborg stad, Botkyrka kommun samt Uppsala kommun kontaktades genom e-post där ett meddelande skickades ut till varje kommuns e-postadress samt till stadsbyggnadsförvaltningen i hopp om att de skulle vidarebefordra meddelandet till berörda personer. Till Botkyrka kommun hittades även en specifik e-postadress till barnombudsmannen som vi tog kontakt med. Kommunerna vidarebefordrade vårt meddelande till kunniga inom ämnet barnperspektiv och genom dessa skapades även vidare kontakter. Uppsala kommun ställde upp på en personlig gruppintervju där de fyra respondenterna medverkade samtidigt, medan intervjuerna med Göteborgs stad och Botkyrka kommun genomfördes via individuella telefonsamtal då det inte fanns utrymme för ett personligt möte.

Susan Paget och Petter Åkerblom som båda är verksamma på SLU intervjuades på grund av deras kunskap inom området barnperspektiv. Syftet var att få en annan synvinkel inom ämnet än vad de kommunala tjänstemännen kunde ge oss.

Innan intervjuerna testades utrustning genom inspelning på datorn samt telefon för att försäkra oss om att ljudet fungerade, vi gick igenom frågorna innan varje intervju och specificerade några beroende på vilken yrkesbakgrund respondenten hade. Vi förberedde oss genom att läsa på om dokument som berör kommunen. Frågor via e-post skickades ut i förhand till respektive respondent för att de skulle få möjlighet att förbereda sig inför intervjun. Intervjuerna spelades in för att underlätta fortsatt arbete. Efter varje intervju transkriberades materialet för att sedan renskrivas och sammanfattas. För att godkänna sin medverkan i rapporten fick respektive respondent tillgång till det färdigskrivna materialet innan rapporten skickades in.

Vid bearbetning av intervjumaterialet sammanställde vi respondenternas svar under följande begrepp för att enklare kunna analysera materialet. Begreppen formades kring sådant som respondenterna gemensamt talade om. Följande begrepp uppkom för att svara på vår första frågeställning om hur kommunernas praktiker arbetar med barnperspektiv respektive barns perspektiv:

Barnkonventionen

Riktlinjer och policyer
Analysmodeller
Dialog
Återkoppling

För att besvara vår andra frågeställning, om praktiker anser att det är nödvändigt med ett barns perspektiv i planeringen, uppkom begreppen:

Barnperspektiv
Fördelar och nackdelar med barns deltagande
Barns perspektiv

2.4. Ämneskunniga:

Här nedan presenteras ämneskunniga personerna vid SLU som intervjuades för kandidatarbetet:

Petter Åkerblom, utbildad landskapsarkitekt med ett specialintresse för urbana utemiljöer för barn och unga. Han undervisar på landskapsarkitektprogrammet Ultuna och startade i januari 2018 även sitt treåriga projekt *Hållbar utemiljöförvaltning i skola och förskola* i Nacka kommun. Intervjuades den 24 april.

Susan Paget, utbildad landskapsarkitekt och lärare på SLU Uppsala. Hennes intresse- och forskningsområden är bland annat: stadsrum för barn och unga, skolgårdsutveckling och utomhuspedagogik. Intervjuades den 26 april.

2.5. Kommunanställda tjänstemän:

Här nedan presenteras de intervjuade kommunanställda tjänstemännen inom de tre utvalda kommunala verksamheterna som intervjuades för kandidatarbetet:

Iloa Stehn, landskapsarkitekt vid Park och naturförvaltningen, Göteborgs stad. Hon har arbetat som stadsutvecklare, där kom hon i kontakt med barnperspektivet då hon hamnade i en arbetsgrupp som arbetade med utvecklingen av barnkonsekvensanalyser. Intervjuades den 23 april.

Kristina Hedvall Larsson, landskapsarkitekt vid park och naturförvaltningen, Göteborgs stad. Hon arbetar en del med detaljplaneprocessen men mestadels gestaltning. Intervjuades 24 april.

Ewa Hollén, barnombudsman, Botkyrka kommun. I grunden förskollärare samt har en pedagogisk handledarutbildning. Hon brinner för barnen och fick tjänsten som Barnombudsman när det blev aktuellt i Botkyrka kommun år 2002. Hon har ingen speciell utbildning som barnombudsman, utan lär sig hela tiden i yrket. Intervjuades den 19 april.

Annelie Svanold, markförvaltare och projektledare, Botkyrka kommun. Utbildad mark-växt agronom och arbetar både kring skötsel, förvaltning ombyggnation och nybyggnationer. Intervjuades 24 april.

Anja Korpi Kardell, strateg på avdelningen för pedagogiska lokaler, Uppsala kommun. Utbildad förskollärare samt trädgårdsmästare och har arbetat med utomhuspedagogik inom förskolan samt pedagogisk utveckling. Intervjuades 4 maj.

Lotta Wikegård, ansvarig för grönbrågor med fokus på barnperspektivet vid Plan och bygg, Uppsala kommun. Utbildad trädgårdsmästare och har framför allt arbetat med drift och anläggning av parker och lekplatser. Intervjuades 4 maj.

Maija Tammela Arvidsson, detaljplanechef, Uppsala kommun. Utbildad landskapsarkitekt och började efter examen för 10 år sedan arbeta som planarkitekt. Intervjuades 4 maj.

Victoria Wirén, landskapsarkitekt, Skolfastigheter, Uppsala kommun. Arbetar som beställare och har även arbetsuppgifter som handlar om utförandet av förskolor och skolor. Intervjuades 4 maj.

2.4. Intervjufrågor

Valet av våra intervjufrågor grundar sig i att vi ville få en uppfattning om hur respondenterna såg på kombinationen barn och fysisk planering. För att uppnå detta ansåg vi att det behövdes en bakgrund i hur respondenten kommit i kontakt med begreppet barnperspektiv, dess betydelse och hur respondenten arbetat med det. Vi bedömde att det även behövdes information kring respondenternas egna reflektion över barns deltagande i planeringen, vilka för och nackdelar det finns och vart i planeringsprocessen sker barns deltagande. Detta tänkte vi skulle ge en förklaring på hur respondenten ser på barns perspektiv i planeringen. Utifrån dessa tankar formulerades nedanstående frågor som intervjuerna baserades på.

2.4.1. Ämneskunniga:

1. Vad betyder barnperspektivet för dig?
2. Hur har du kommit i kontakt med barnperspektivet?
3. På vilket sätt har ditt arbete berört barnperspektivet?
4. Hur ser du på barns deltagande inom planering av deras utemiljö?
5. Vilka fördelar och nackdelar finns det med att låta barn framföra sin egen åsikt?
6. I vilket skede i planeringsprocessen anser du att det är lämpligt att låta barn delta?
7. Anser du att det är nödvändigt att ta med barns åsikter i planering eller räcker det med att anlägga ett barnperspektiv?

2.4.2. Kommunanställda tjänstemän:

På intervjufrågorna 1-4 svarar respondenterna utifrån sig själva medan de på frågorna 5-11 svarar som representant för sin verksamhet.

1. Vad betyder barnperspektivet för dig?
2. Hur och på vilket sätt har du kommit i kontakt med barnperspektivet?
3. Hur ser du på barns deltagande inom planering av deras utemiljö?
4. Vilka fördelar och nackdelar finns det med att låta barn framföra sin egen åsikt?
5. Hur tar kommunen hänsyn till barnperspektivet?
6. Vilka dokument och arbetssätt använder ni er av vid planering av barns utemiljöer?

7. Använder sig kommunen av metoder där barn får delta i planeringsprocessen?
8. I vilket skede i planeringsprocessen får barn vara med och delta?
9. Hur för man vidare barns åsikter i planeringsprocessen?
10. Finns det riktlinjer som berör barns rättigheter från myndigheter som ni förespråkar och använder er av?
11. Anser ni att det är nödvändigt att ta med barns åsikter i planering eller räcker det med att anlägga ett barnperspektiv?

2.5. Avgränsning

I denna kandidatuppsats läggs fokuset på hur en specifik grupp tas hänsyn till inom den fysiska planeringen, barnen. Det finns olika definitioner på barn, den här uppsatsen har valt att se barn som "varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet" (UNICEF Sverige 1989 s.14). Avgränsningen gjordes då den här gruppen inte har rätt att ta del i nationella val och folkomröstningar som medför att de kan ha svårt att få sin röst hörd. Avgränsningen gjordes även på grund av att det inte ofta framgår i litteraturen vilken ålder ett barn har och ofta framställs de som barn och unga. Därför ansåg vi att det är svårt att avgränsa barn till en specifik åldersgrupp eftersom att litteraturen inte tar upp det. Den empiriska delen av kandidatuppsatsen är avgränsad till kontakt med vuxna trots att intresset för konversation och undersökning av hur barn upplever sin miljö fanns.

Våra frågeställningar är relativt breda vilket ledde till att det behövdes en begränsning i hur många kommuner som skulle studeras och hur många personer som skulle intervjuas. Vi fokuserade därför på att studera Göteborg stad och Botkyrka kommun som är kända för att arbeta aktivt med barnperspektiv och som ligger i framkant gällande att ta hänsyn till barns rättigheter. Som tredje kommun valdes Uppsala kommun eftersom att deras arbete med barnperspektivet för oss var okänt. Därför ville vi undersöka om de arbetar lika aktivt med detta som Göteborg stad samt Botkyrka kommun. Uppsala kommun valdes även för att vi trodde det skulle ge en mer representativ bild och inte bara resultat över kommuner som är starkt profilerade inom ämnet, vilket annars skulle kunnat försköna resultatet. En annan anledning till att arbetet studerar dessa kommuner är deras storlek där Botkyrka kommun är minst och Göteborgs stad störst, vilket kan bidra till en spridning i resultatet över hur olika stora kommuner arbetar med barnperspektivet.

Vi valde även att begränsa oss till enbart kontakt med personer som arbetar med planering som rör utomhusmiljöer, alternativt kontakt med personer som arbetar nära dessa. Arbetet hade blivit för omfattande om andra yrkesgrupper hade inkluderats. Valet att begränsa oss till planerare har även att göra med att det är vad vi själva utbildar oss till. Uppsatsen är geografiskt avgränsad inom Sverige, då det troligtvis är här vi kommer vara yrkesverksamma.

3. Resultat

För att nå vårt syfte och besvara våra frågeställningar kommer dokumentgranskningen presentera här och därefter en sammanställning av intervjuerna.

3.1. Dokumentgranskning

I följande avsnitt redovisas en dokumentgranskning kring hur Botkyrka kommun, Göteborgs stad och Uppsala kommun påstår att de tar hänsyn till barnperspektiv respektive barns perspektiv. Dokumentgranskningen är baserad på information som hittats genom granskning av kommunernas hemsidor och dokument.

3.1.1. Barnperspektiv

Att utgå från ett barnperspektiv syftar på att tillgodose barnens behov och se till att barnens rättigheter tas till vara. (Göteborgs stad 2018a)

Göteborgs stads hemsida förespråkar en stad som formats utifrån alla stadens invånares olika behov och livssituationer, och arbetar aktivt för barnperspektivet när nya miljöer planeras (Göteborgs stad 2018b). I Uppsala kommuns årsredovisning från 2017 framgår det att kommunen vill tillhandahålla trygga och hållbara miljöer för barn i alla åldrar. De anser att barnperspektivet ska beaktas i alla beslut som berör barn och barnens skolmiljö (Uppsala kommun 2017). I Botkyrka kommuns årsrapport *Hållbar utveckling med fokus på mänskliga rättigheter 2011* fann vi begreppet "barnrättsperspektiv". Barnrättsperspektivet ska ligga till grund för att kommunen ska införliva barnkonventionen och omfattar bland annat att barn har rätt till en trygg barndom, barn ska respekteras samt vara delaktiga i beslut som rör dem (Botkyrka kommun 2011).

I Botkyrka kommuns översiktsplan från 2014 finns ett specifikt stycke som redovisar barnperspektiv i planeringen, medan Göteborgs stad och Uppsala kommun har uppgifter om barnperspektivet invävda i texten. Botkyrka kommuns översiktsplanen värdesätter barn som fullvärdiga medborgare och beskriver att planeraren tidigt i processen ska ta hänsyn till barnets bästa i form av barnkonsekvensanalyser och föra dialog med barn (Botkyrka kommun 2014).

Göteborgs stads översiktsplan nämner att barn speciellt ska uppmärksammas i planeringen och att alla människors olika önskemål ska accepteras (Göteborgs stad 2009a). I Göteborgs stads översiktsplan beskrivs det att delaktighet och inflytande är viktiga mål i samhället och att det är speciellt viktigt att öka deltagandet för barn, äldre samt socialt och ekonomiskt utsatta grupper (Göteborgs stad 2009b). Uppsala kommuns översiktsplan lyfter barn och äldre som prioriterade grupper i samhällsplaneringen och vikten av att skapa livskvalitet i vardagsmiljöer för dessa (Uppsala kommun 2016). Enligt Botkyrka kommun är det viktigt att lyssna till barns åsikter då de är experter på sin närmiljö (Botkyrka kommun 2014).

För att främja de frågor som rör barn och unga har Göteborgs stad tagit fram en barnkonsekvensanalys. Analysmodellen används för att utveckla barnperspektivet samt barns perspektiv vid förändring av staden, och därmed underlätta i olika planeringsskeden samt förbättra beslutsunderlaget (Göteborgs stad 2018a). I barnkonsekvensanalysen beskrivs det att den utmaning som finns är att förändra

vuxnas attityd till barnperspektivet och att syftet med en barnkonsekvensanalys är att stärka barnperspektivet samt barns perspektiv i planeringen (Göteborgs stad 2017a). Enligt vår granskning av respektive kommuns hemsida har Uppsala samt Botkyrka kommun inget liknande analysverktyg för att främja barnperspektivet.

I Uppsala kommun finns dokumentet *Lokalprogram utemiljö förskola och grundskola* som tar upp viktiga aspekter vid utformning av barns utemiljöer, som syftar till skola och förskola. Dokumentet beskriver vilka krav som ställs på en bra utomhusmiljö och att det är viktigt att förstå vem som använder utemiljön. Lokalprogrammet har som mål att den pedagogiska verksamheten ska vara en del av utemiljön vid förskola och grundskola. Programmet ska tillgodose elever och barns rätt till en utmanande utemiljö samt att ge en gemensam syn över hur deras utemiljö påverkar barnen (Uppsala kommun 2015b). Detta kan ses som ett program att tillgodose vad barn behöver i sin utomhusmiljö i skolan samt förskolan och därmed blir det att utgå från ett barnperspektiv.

3.1.2. Barns perspektiv

För att säkerställa att barns perspektiv tas till vara har kommunerna olika arbetssätt och metoder för att ge barn delaktighet och ökat inflytande. Göteborgs stad anser att barn och unga har lika stor rätt till inflytande och delaktighet i planeringsprocessen som alla andra medborgare (Göteborgs stad 2018a). I Botkyrka kommun verkar barnombudsmannen för att alla barn och ungdomar i kommunen ska behandlas rättvist (Botkyrka 2017a). Barnombudsmannens uppgift är att informera och utbilda om FN:s barnkonvention, underlätta för möten mellan ungdomar och politiker samt att se till att vuxna lyssnar på barns synpunkter. Barnombudsmannen bevakar att barns och ungdomars intressen och behov tas i beaktande när vuxna fattar beslut (Botkyrka 2017a). I kulturprogrammet i Göteborgs stad står det att stora krav ställts på att utveckla ungas deltagande inom samhälls- och trafikplaneringen (Göteborgs stad 2013). I kulturprogrammet tar Göteborgs stad upp vikten av att låta barn och ungas kreativitet uppmuntras samt deras rätt till eget skapande. De anser att det är viktigt att barn och unga får vara med och utforma kulturutbudet såväl som staden i sig (Göteborgs stad 2013).

I Botkyrka arbetar man utifrån ett barnrättsperspektiv (se 3.1.1.) som utgår från två grunder, dels genomförandet av ett barnrättsperspektiv i kommunen och dels barnombudsmannens arbete med stöd och råd i frågor som rör barn. Verktyg för hur Botkyrka kommun (2011) ska åstadkomma detta kan vara likabehandlingsplaner och andra metoder samt arbetssätt som kan ge barn och unga ökat inflytande och delaktighet (Botkyrka kommun 2011).

Barnrättsperspektivet utgår från en årsredovisning där kommunledningsförvaltningen noterar att medvetenheten om barnets rättigheter varierar och att det finns ett behov av ett fortsatt stöd till förvaltningarna i genomförandet av barnkonventionen. Hearings som barnombudsmannen har arbetat med har för kommunen inneburit att det främjat delaktighet och inflytande för barn (Botkyrka kommun, 2011). Barnombudsmannen kan till exempel följa upp ärenden där en enskild medborgare upplever att barnets rättigheter ej tillgodoses och återkoppla till den berörda förvaltningen eller insatsen (Botkyrka kommun 2011).

För att öka barns inflytande och delaktighet i kommunen har Botkyrka ett ungdomsfullmäktige vilket innebär att barn och unga mellan 13-22 år kan påverka

politiska beslut inom kommunen som handlar om ungdomsfrågor. Det sitter 60 ledamöter i ungdomsfullmäktige som årligen väljs ut i skolorna i Botkyrka. Det ungdomsfullmäktige vill är bland annat att arbeta kring framtidsfrågor, engagera fler ungdomar i samhället, vara initiativtagande och beslutfattande om det som rör ungdomar i Botkyrka samt att lära ut om demokrati (Botkyrka kommun 2017b). Hearings som barnombudsmannen har arbetat med har för kommunen inneburit att det främjat delaktighet och inflytande för barnen (Botkyrka kommun 2011).

Göteborg har varit delaktiga i ett projekt kallat *REBUS, resan till en bättre skolmiljö* som menar att barns och ungas inflytande ska vara en demokratisk rättighet, som kan skapa positiva möjligheter eftersom barn och unga har åsikter och erfarenheter om sin närmiljö som ofta skiljer sig från vuxnas syn. REBUS hävdar att resultatet blir bättre om barn och unga får vara med och delta hela vägen i arbetsprocessen (Göteborgs Stad Lokalförvaltningen 2012). REBUS fungerar som en modell för att koppla den fysiska miljön till den pedagogiska verksamheten. Målet är att utveckla en gemensam metod för hur svenska, norska och danska barn och unga, förvaltningar, skolpersonal och andra inblandade kan förbättra den fysiska miljön i skolan. Projektets syfte var att öka barns och ungas inflytande vid planering av deras fysiska miljö. REBUS kan användas för såväl stora som små förändringar och finns till för att utveckla barn och ungas inflytande vid utformning av deras närmiljö (Göteborgs Stad Lokalförvaltningen 2012).

Även Uppsala kommun försöker stärka barns inflytande genom att ta fram ett nytt barn- och ungdomsprogram samt en handlingsplan som började genomföras under våren 2018. Syftet är att utveckla barn och ungdomars inflytande över sitt liv i Uppsala. I mars 2018 anordnades ett två dagar event tillsammans med ungdomsforumet *we_change* (Uppsala kommun 2018b). *We_change* är en unik plattform i Sverige som arbetar för att inkludera barn och unga i samhället och låta dem vara med i arbetet med hållbar utveckling (*We_change* 2018). Eventet samlade barn och unga, politiker samt tjänstemän för att samtala om hur unga kan få komma till tals och diskutera hur Uppsala kommun kan utvecklas för att bättre ta till vara på barns och ungas perspektiv (Uppsala kommun 2018b).

3.2. Intervjuer

I följande avsnitt redovisas hur kommunerna tar hänsyn till barnperspektivet och barns perspektiv i planering, samt om de kommunanställda tjänstemännen anser det nödvändigt med barns deltagande i planeringen. Resultatet utgår från de intervjuer som genomförts och är kategoriserade efter begrepp som vi identifierade under sammanställningen av intervjumaterialet. Intervjufrågorna återfinns i avsnitt 2.4 på sida 15.

3.2.1. Barnkonventionen

Barnets bästa ska sättas i främsta rummet och om man inte kan det så måste man kunna motivera det. (Ewa, Botkyrka kommun 2018)

I samtliga kommunala verksamheter är barnkonventionen en del av det dagliga arbetet och Uppsala kommun nämner även att de alltid försöker utgå från barnets bästa. Politikerna i Botkyrka kommun har tagit beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen, men enligt Ewa (Botkyrka kommun) ska inte det behövas eftersom det redan har beslutats att Sverige ska följa konventionen. Hon tror att det

eventuellt kan bli ändringar när barnkonventionen blir lag, något även Lotta (Uppsala kommun) tycker ska bli intressant. Ewa (Botkyrka kommun) tror att det blir mer och mer vanligt i kommunerna att de beslutar att barnkonventionen ska följas och vill på så sätt förstärka barnrättsperspektivet. Hon anser också att det bör ta tid eftersom lagen måste in i styrdokument och in i det dagliga arbetet för att tjänstemän ska följa den.

Enligt barnkonventionen artikel 12 har varje barn rätt att uttrycka sin åsikt och höras i alla frågor som rör barnet (Barnombudsmannen 2015). Petter (SLU) tolkar barnkonventionen som att planerare är skyldiga att fråga barnen men att de inte har skyldighet att egentligen ta hänsyn till vad de säger. Han anser att vuxna ska bestämma men att de bör lyssna på barn och göra dem delaktiga i förändringar.

3.2.2. Riktlinjer och policyer

I översiktsplanen står det att barnperspektivet ska beaktas vid alla beslut som berör barn och på så sätt lyfter kommunen fram barnperspektivet. (Annelie, Botkyrka kommun 2018)

Respektive kommun använder sig av riktlinjer från Boverket vid planering av barns utemiljöer. Ilona (Göteborgs stad) påpekar att riktlinjerna kan skilja sig åt beroende på vilken förvaltning man jobbar i. Victoria (Uppsala kommun) anser dock att riktlinjer ofta kan vara svåra att arbeta med eftersom de bara är rekommendationer. Hon önskar att det ibland vore mer tufft och att det fanns lagar som stärkte rekommendationerna. På avdelningen för Pedagogiska lokaler på Uppsala kommun använder de sig av kommunens generella utemiljöprogram som togs fram av Utbildningsförvaltningen 2015. Ett dokument med riktlinjer som lämnas till exempelvis landskapsarkitekter och planerare för att förbättra förskolors och skolors utemiljö samt skapa mer variation. Anja (Uppsala kommun) berättar att det i vissa projekt kan vara entreprenörer som inte har erfarenhet av barn eller aldrig har ritat en skolgård eller lekplats och att utemiljöprogrammet kan vara till hjälp vid utformning av dessa utemiljöer.

I nuläget håller Göteborgs stad på att uppdatera sin lekplatspolicy som är ett internt arbetsdokument för Park- och naturförvaltningen. Lekplatspolicyn är ett sätt att trygga barns tillgång till bra platser för lek. Uppsala kommun har en lekplatsplan som de utgår ifrån och är även i startgroparna med att samla information om riktlinjer kring friyta och lekvärdesfaktor samt att skapa ett direktiv för alla Uppsala kommuns förvaltningar. Botkyrka kommun mäter också friyta per barn på förskolegårdar samt i nya detaljplaner.

Både Susan (SLU) och Petter (SLU) anser att det skulle kunna finnas starkare riktlinjer för att stödja barnperspektivet. Petter (SLU) anser att det även är viktigt att i arbetet med lokala riktlinjer involvera barn för att på så sätt fånga upp barnens perspektiv. Han hävdar att det kan bli problematiskt när en lag säger något som kan tolkas på olika sätt och därför måste det ibland ges riktlinjer för hur lagarna ska tolkas. Även Susan (SLU) anser att det kan vara farligt att införa riktlinjer om det medför att tjänstemän, politiker och planerare blir nöjda bara av att ligga på en miniminivå. Å andra sidan menar hon att det utan riktlinjer kanske hade byggts skolor utan skolgårdar. Susan anser att det handlar om hur en skolgård är utformad och att ytan kommer i andra hand, en stor skolgård kan vara oanvändbar med fel utformning. Dock hävdar hon att det inte går att göra något alls om skolgården är för liten eller saknas helt. Hon menar att det troligtvis är ett pedagogiskt problem,

att det kan saknas kännedom om vad en skolgård behöver och att det inte finns ett tillräckligt starkt politiskt intresse. Även Petter (SLU) berättar att en del rektorer och beställare inte ser behovet av utemiljön utan att de anser att miljön enbart kostar pengar.

3.2.3. *Analysmodeller*

Göteborgs stad har en officiell barnkonsekvensanalys som framförallt används i detaljplaneprocessen. Kristina (Göteborgs stad) berättar att hon inte direkt använder sig av stadens barnkonsekvensanalys då hon kommer in i det skedet när allt ska genomföras och där hon ritar det som ska byggas. I Botkyrka kommun finns idag ingen officiell barnkonsekvensanalys, de använder sig av en så kallad barnchecklista som är ett formulär med ett antal frågor som utgår från barnkonventionens fyra huvudportaler och fungerar som ett hjälpmedel vid analyser och planering av barns utemiljöer. Ewa (Botkyrka kommun) hävdar att barnchecklistan är ett enkelt hjälpmedel för tjänstemän att börja tänka på barn i planeringen. Annelie (Botkyrka kommun) anser att barnchecklistan kan vara ett hjälpmedel att se till att barnen inte glöms bort.

I Uppsala kommun tas barnkonsekvensanalyser fram inom skolvärlden varje gång det sker en förändring eller omorganisering men inte inom fysisk planering. Anja (Uppsala kommun) anser dock att det är något som i framtiden skulle kunna användas i dialog med exempelvis Skolfastigheter där en barnkonsekvensanalys skulle kunna tas fram för olika scenarier och möjligheter. Maija (Uppsala kommun) berättar vidare att de i detaljplaneskedet ibland använder sig av checklistor som ett arbetsdokument för att hjälpa till att belysa och beskriva vad som är tänkt. Majja (Uppsala kommun) anser att checklistan används för att belysa konsekvenser och har varit en process i detaljplaneskedet att närma sig barnkonsekvensanalys.

3.2.4. *Dialog*

Susan (SLU) tycker att det är lämpligt att ta in barnen i alla lägen i planeringen, men på olika sätt. När hon arbetar med barn har hon ofta en direkt kontakt med dem, med undantag på skolor då pedagogerna också är med. Hon berättar att barn har en konstant blandning av konkreta och drömmande idéer, något även respondenterna från Uppsala kommun håller med om. Det allra viktigaste när man arbetar med barn är att använda sig av flera olika metoder, för det är då man bäst kommer åt barnens åsikter och drömmar tycker Susan (SLU). Hon har själv använt sig av flertalet olika metoder när hon arbetat med barn som olika former av gåturer, intervjuer, dikter, att låta barnen fotografera och mycket mer. En metod som Susan (SLU) alltid använder sig av är observationer, där hon till exempel studerar hur barn använder en plats, hon tycker att det sätter igång idéprocessen. Detta är dock ingen dialogmetod, men kan ändå vara ett sätt att iaktta hur barn använder platser.

Kristina (Göteborgs stad) menar att Göteborgs stad har i uppdrag att i nästan alla projekt föra dialog med barn och vuxna. Hon berättar att det idag förs dialog i Göteborgs stad i större och mindre former med exempelvis affischer, digitala synpunktsbrevlådor samt medborgardialog ute på plats. Ilona (Göteborgs stad) berättar att Göteborgs stad har principer för medborgardialog där barns och ungas rätt att komma till tals lyfts fram som särskilt viktigt. Utan att ha en helhetsbild anser Ilona (Göteborgs stad) att det förs en del dialog med barn men att det samtidigt är något de skulle kunna använda sig mer av. Enligt Lotta (Uppsala

kommun) förs dialog oftast via boendemöten och de använder sig även av så kallade idélådor där det lämnas teckningar och förslag. Annelie (Botkyrka kommun) berättar att barn är med i en del projekt i Botkyrka kommun men inte alla. Enligt henne förs den främsta dialogen via skolpersonal och hon berättar att barns åsikter ofta förmedlas via personalen som för elevernas talan och deras egna åsikter. Vidare menar hon att det kan göra att åsikter blandas och att det inte enbart blir barnets perspektiv. Maija (Uppsala kommun) berättar att de i detaljplaneprocessen har en lagstadgad process för vilka de ska föra dialog med och att det i hennes skede handlar om att väga olika typer av intressen mot varandra och att det kan bli intressekonflikter samt att det är en ständig fråga kring vad riktlinjer från myndigheter och verk betyder i deras kontext. Hon berättar även att de vid varje projekt bedömer konsekvenser och identifierar om det vore relevant att föra en extra dialoginsats mot någon specifik grupp. Victoria (Uppsala kommun) för idag ingen dialog med barn i sitt arbetsskede men hon önskar att hon hade tillfälle till det eftersom hon tycker att det skulle behövas.

Kristina (Göteborg stad) berättar att när en dialog med barn skett brukar arbetet fortsätta med att alla tankar och idéer sätts upp. Ofta brukar man kontrollera vad tjejerna sagt samt vad killarna sagt för att se till att man beaktar båda könen önskemål. Processen fortsätter med att planerarna tittar på vad som är möjligt att genomföra. Det kan handla om vad de tänker sig på platsen och vad det finns ekonomi till samt om det fungerar med de redan tänkta idéerna.

Som barnombudsman i Botkyrka kommun ser Ewa bland annat till att barn får träffa politiker genom hearing, där två barn får föra sina klasskompisars talan till politiker och sedan får en återkoppling från politikerna. Ewa (Botkyrka kommun) anser att hearing bidrar till att politikerna får höra barnens åsikter som de sedan kan ta fasta på. Lotta (Uppsala kommun) berättar om en metod de använt sig av vid förändring av projektet Lina Sandell, en park i Gottsunda i Uppsala, där de haft dialog med barn och ungdomar. Metoden gick till på så vis att de tog med sig barnen ut på en kulle där varje barn fick glada apelsiner och sura citroner som de fick placera på de ställen de ansåg bra eller dåliga.

I Botkyrka kommun har de ett ungdomsfullmäktige bestående av 61 ungdomar som samlar elever från olika skolor inom kommun som får vara med och tycka till. Detta anser Ewa (Botkyrka kommun) kan vara ett sätt att få ungdomar att stanna kvar i kommunen, eftersom de upplever att de har fått vara med och påverka hur deras boendemiljö ser ut. Hon anser att det blir på riktigt, inte en skendemokrati.

Petter (SLU) arbetar inte själv inom kommunen men ser möjligheter för hur kommunal verksamhet skulle kunna förbättra sitt arbete med barn. Han berättar att kommunerna enkelt skulle kunna ta hjälp av skolan för att låta barn vara delaktiga, att de genom läroplanen och skolans intentioner skulle kunna engagera och involvera barnen så att de känner sig delaktiga i utformningen av den fysiska miljön. Exempelvis skulle barnen kunna beskriva sina tankar och idéer i ämnena svenska, engelska och bild. Det är dock ingen av de intervjuade personerna från kommunerna som nämner att de arbetar på det sättet.

3.2.5. Återkoppling

Ewa (Botkyrka kommun) anser att om barnen är involverade är det viktigt att de får återkoppling, de har rätt att få veta om det händer något med deras förslag eller inte. Vid exempelvis hearing med politiker anser hon att politikerna borde jobba

mer med återkoppling till barn. Enligt Kristina (Göteborgs stad) kan återkoppling ske via skisser innan byggnation och ibland ses det färdiga resultatet som återkoppling. Vid de projekt där Göteborgs stad haft dialog med skolelever har återkoppling getts i form av en presentation av förslaget där barnen även får tycka till. Lotta (Uppsala kommun) menar att de på anläggningsidan i Uppsala kommun behöver jobba mer på att återkoppla. Hon berättar att i de fall de är med på invigningen av en ny plats blir det en muntlig återkoppling där de får höra barns åsikter. Anja (Uppsala kommun) berättar att hon i sin roll arbetar med återkoppling på så sätt att de åker ut till de nya förskolorna och skolorna och där de ser hur barnen använder den omgjorda ytan och de talar med pedagoger och chefer om hur de tycker det fungerar, någon dokumentation hinns inte med. Det handlar alltså inte om någon återkoppling direkt till barn.

3.2.6. Barnperspektiv

De flesta av respondenterna är eniga i uppfattningen att det finns två synsätt, barnperspektiv och barns perspektiv. Respondenterna berättar även att det är barnperspektivet som dominerar över barns perspektiv när barns utemiljöer planeras och att barn får komma till tals men inte i alla projekt. Kristina (Göteborgs stad) menar att de har i uppdrag att göra miljöer som inkluderar alla, till exempel om de skapar en lekplats ska miljön fungera för både barn, funktionsnedsatta och äldre.

Det är sällan någon frågar barnen vad de tycker om sin utemiljö, ska jag hårdra så styrs planeringen oftast av tjänstemän som tänker tillbaka på hur det var när de själva var barn. Men dagens uppväxtmiljöer är helt annorlunda än deras. (Petter, SLU 2018)

Det Petter menar i sitt citat är att barns perspektiv inte kommer fram och att tjänstemännen utgår från sina egna referenser när hen anlägger ett barnperspektiv. Flera respondenter menar att på grund av att de arbetat mycket med barnperspektiv och barns utemiljöer så kan de förstå hur miljön fungerar ur ett barns perspektiv, utan att egentligen behöva fråga barnen. Ewa (Botkyrka kommun) anser att barn idag har det annorlunda jämfört med när de som planerar utemiljöerna själva var barn. Hon menar att planerare behöver vara uppdaterade på detta för att kunna fatta beslut kring barns miljöer. Petter (SLU) och Susan (SLU) är ense med Ewa (Botkyrka kommun) och menar att det finns ett behov för planerare att uppdatera sin syn på vad nutidens barn vill ha när det gäller sin närmiljö. Petter (SLU) berättar att det är viktigt för planeraren att ta sig tid att utveckla sitt barnperspektiv genom att engagera sig själv tillsammans med barn i konkreta projekt. Respondenterna från Uppsala kommun nämner att deras egna barn och barnbarn uppdaterar deras syn på barnperspektivet och ger referenser inom barns perspektiv som de kan ta med sig och applicera i olika projekt.

3.2.7. Fördelar och nackdelar med barns deltagande

Fördelarna med att låta barn delta i planeringsprocessen är många, både för samhället i stort, i den planering som barn är delaktiga i och för barnen själva. Respondenterna är ense om att barn har en rättighet enligt barnkonventionen att göra sig hörda och att det är viktigt att skapa en barnvänlig stad, en stad i ögonhöjd även för barn. En annan fördel, som många av respondenterna pekade på, var det demokratiska lärandet. Vilket innebär att barn kan lära sig om demokrati och att de

med sina åsikter kan vara med och påverka sin omvärld när de får delta i planeringsprocesser. Kristina (Göteborgs stad) menar att det är viktigt för barns uppväxt att de får lära sig att de kan påverka sin omgivning med sina åsikter. Petter (SLU) anser att vuxna måste vara ambassadörer för vad som är bra för barn och bädda för en ny demokratisk generation genom att ta större parti för barnen än vad som sker idag. Annelie (Botkyrka kommun) påpekar att det är roligt för barnen att vara med och uttrycka sina åsikter men att de helst även ska delta i praktisk form till exempel genom att måla, bygga eller plantera.

Susan (SLU) anser att en fördel med barns deltagande är kunskapen de ger oss planerare och eftersom att det är vi som kan skapa det som barn föreslår så är det samtidigt ovärderligt för barn själva att få medverka. En fördel med att lyssna till barn är att det inte enbart blir ett vuxenperspektiv som annars är en risk om barn inte tillfrågas menar både Susan (SLU) och Annelie (Botkyrka kommun). Annelie (Botkyrka kommun) anser att barn kan komma med annorlunda och intressanta åsikter om utemiljön. Ewa (Botkyrka kommun) berättar att när hon för dialog med barn framkommer ofta tankar och idéer som vuxna inte tänkt på. Lotta (Uppsala kommun) berättar att en fördel är att barn kan komma med små detaljer som en planerare aldrig hade kunnat veta om barnet i sig inte blivit tillfrågat, som exempelvis om det finns någon speciell plats eller vart det är bäst att leka kurragömma. Anja (Uppsala kommun) berättar att citat och teckningar från barn har dokumenterats i planprogrammet för Eriksberg i Uppsala. Hon berättar vidare att detta pekar på att barnens åsikter och förslag är värda att bevara. Petter (SLU) drar en slutsats om att det kan bidra till att barnen tar hand om sin miljö bättre om de får vara med och påverka samt leder till mindre vandalisering. Han anser att det handlar om ägandet. Han menar också att det är viktigt att barn och unga får vara med och sätta prägel på sin miljö.

De flesta respondenterna anser att det egentligen inte finns några nackdelar utan snarare svårigheter med barns deltagande. Många respondenter anser att det finns för lite tid i planeringsprocessen att föra dialog med barn och att det även kan vara en för lång process i ett barns liv från idé till genomförande. Ilona (Göteborgs stad) hävdar att den höga exploateringsstakten gör det svårt för planerare att få tid till att föra dialog med barn och att de fokuserar på att få detaljplanen färdig så fort som möjligt. Eftersom det är långa tidsintervall inom stadsplanering menar Ilona (Göteborgs stad) att det blir svårt att få en bra dialog med barn och hon förespråkar att man istället ska arbeta med barn i sådana projekt där de får vara med hela vägen till färdigt resultat. Anja (Uppsala kommun) tar även upp pengabrist och personalbrist som anledningar att dialog med barn inte sker. Ewa (Botkyrka kommun) anser att barnperspektivet inte får försvinna på vägen, hon menar även att det handlar om hur planerare tolkar in det barnen säger. Även Susan (SLU) och Petter (SLU) menar att det handlar om att tolka vad barn säger och att det krävs en planerares professionella kunskap för att kunna göra det och därför behöver barnens åsikter och idéer bearbetas genom planerarna.

Susan (SLU) pekar även på svårigheten att barnperspektivet och barnens åsikter ibland kan försvinna under processen då andra aspekter kan väga tyngre, hon ger ett exempel där parkeringsplatser tenderar gå före. Maija (Uppsala kommun) berättar att olika typer av intressen vägs mot varandra och att det kan ske intressekonflikter. Ilona (Göteborgs stad) anser att det kan vara en svårighet att ta med barnen i detaljplanen då det är långa processer och att barnens frågor kan

tappas bort i processens gång då det inte finns någon som har ansvar att se till att frågorna förs hela vägen i planeringen. Susan (SLU), Petter (SLU) och Ewa (Botkyrka kommun) påpekar att arbetet kring barnperspektivet kan bli personberoende och att det krävs någon som brinner för barn för att deras åsikter ska tillgodoses. Ilona (Göteborgs stad) menar att det är komplicerat att arbeta med barn och att det behövs engagemang, resurser och kunskap för att tillvarata barns intressen på ett bra sätt.

De flesta pekade även på vikten av att inte göra barnen besvikna genom att lova att det dem säger kommer bli verklighet. En sak som kom upp under intervjuerna var att den som för dialog med barn måste förbereda barnen och vara tydlig med vilka möjligheter och begränsningar som finns. Detta för att undvika besvikelse och misstro att vi inte lyssnar till deras åsikter. Flera respondenter påpekar att det är hur man ställer frågorna till barnen som kan påverka om de blir besvikna eller inte.

När jag jobbar med barn så frågar jag inte vad de vill ha för då får man en leksakskatalog, utan jag frågar vad de vill göra, vilket blir en helt annan sak. (Susan, SLU, 2018)

Även Lotta (Uppsala kommun) berättar att det är stor skillnad på om frågan ställs i form av *vad vill ni ha* eller *vad vill ni göra*, och att det kan ge helt skilda svar.

3.2.8. Barns perspektiv

Det finns svaga grupper i samhället som har svårt att få sin röst hörd, men barnen har ju ingen röst eftersom de inte får rösta. De är ju faktiskt helt utan röst. (Susan, SLU 2018)

Det är viktigt att inte glömma barnen då de också är medborgare och lika viktiga som vuxna. (Ewa, Botkyrka kommun 2018)

Alla respondenter tycker att det är nödvändigt att lyssna till barns åsikter. Lotta (Uppsala kommun) anser att de idag tänker barnperspektiv i planering men att det är viktigt att ta barnets perspektiv på allvar och att de behöver bli bättre på att använda barns perspektiv. Lotta (Uppsala kommun) och Ilona (Göteborgs stad) anser att staden behöver bli barnvänligare och att den bör byggas mer ur barnets perspektiv. Petter (SLU) och Kristina (Göteborgs stad) anser att det är viktigt att sätta sig in i hur barns liv ser ut och menar att den vuxne borde sätta sig på huk ibland och se världen från deras ögonhöjd.

I princip är det ju så att vi anser att det räcker med att vi antar ett barnperspektiv eftersom att det på något sätt är så vi jobbar men det är ju uppenbart när vi brottas med de här frågorna att det är ju inte tillräckligt utan det klart att vi anser att det är nödvändigt att också barns åsikter kommer in mer än vad i alla fall vi har haft möjlighet hittills idag. Absolut, deras åsikter ska in. (Anja, Uppsala kommun, 2018)

På vilket sätt barnen ska få vara delaktiga har respondenterna olika åsikter om. Petter (SLU), Ilona (Göteborgs stad) och Annelie (Botkyrka kommun) anser att barn inte behöver vara delaktiga jämt för att ett projekt ska bli bra. Ewa (Botkyrka kommun) anser däremot att om miljöer anpassade för just barn ska planeras måste barns perspektiv finnas med. Annelie (Botkyrka kommun) anser att lämpligheten för barns deltagande beror på projekt och barnens ålder. Susan (SLU) tycker att det beror på situationen om det är nödvändigt att ha med barns egna perspektiv eller om det räcker att anlägga ett barnperspektiv. Hon menar att det är svårt att ta med

barns perspektiv i varje projekt då det ibland inte finns tid eller att det inte går att få tag på barn att samtala med. Petter (SLU) menar även att det handlar om vilken grad av delaktighet som erbjuds till barn och att barn inte ska bestämma helt men att deras åsikter ska lyssnas till.

4. Diskussion

Ur resultatet framgår det att Göteborgs stad, Botkyrka kommun och Uppsala kommun verkar arbeta aktivt med barnperspektivet då det finns dokument som barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor som stärker barnperspektivet i planeringen. Kommunerna för även olika former av dialog där barn får vara med och uttrycka sig. Efter att ha studerat hur Göteborgs stad samt Uppsala och Botkyrka kommun arbetar med barnperspektivet har vi fått upp ögonen för vilka utmaningar som finns inom kommunal verksamhet angående barnperspektivet och barns perspektiv. Vi har i resultatet sett att det finns både likheter och skillnader i hur kommunerna arbetar med och för barn. Det finns en medvetenhet om barnperspektivet och barns perspektiv inom kommunerna och det framgår att det finns mycket positiva aspekter med att låta barn vara delaktiga men att det också förekommer en del svårigheter. Därför kommer vi i följande text diskutera det vi anser är det mest intressanta ur vårt resultat.

Diskussionen inleds med att fokusera på hur den kommunala verksamheten tar hänsyn till barnperspektivet för att sedan övergå till huruvida barns egna perspektiv anses vara nödvändigt i planeringen. Därefter följer en metoddiskussion där vi tar upp vad som fungerat bra och mindre bra med våra metoder samt vilka felkällor som kan ha uppkommit. Uppsatsen avslutas med en slutsats och vilka nya frågeställningar som utvecklats under arbetets gång.

4.1. Den kommunala verksamheten och barnperspektivet

I detta stycke diskuteras frågeställningen “hur arbetar praktiker inom kommunal verksamhet med barnperspektivet samt barns perspektiv?”. Där har vi valt att fokusera diskussionen kring begreppen: arbetssätt, riktlinjer, dialog och återkoppling.

4.1.1. Arbetssätt

I respektive kommun finns arbetssätt eller metoder som har till uppgift att stärka barns inflytande. I Botkyrka finns ett ungdomsfullmäktige, Göteborg har projektet REBUS och Uppsala har ett nystartat barn- och ungdomsprogram. Alla har som mål att ge barn och ungdomar mer inflytande över sin omgivning. Detta tolkar vi som att det finns en medvetenhet och vilja i kommunerna om att barn och unga behöver få vara mer delaktiga i planeringsfrågor.

En slutsats att dra från resultatet är att Göteborgs stad har kommit ett steg längre genom att införliva ett officiellt styrdokument angående barnperspektivet i den kommunala verksamheten i form av deras barnkonsekvensanalys. Övriga två kommuner använder sig av riktlinjer och analysverktyg i form av checklistor för att beakta barnperspektivet i planering. Checklistan kan ses som ett sätt att närma sig en barnkonsekvensanalys. Göteborgs stad har kommit steget längre än de andra kommunerna och är den enda kommunen av de vi studerat som har en officiell barnkonsekvensanalys. Därför anser vi att kommunerna borde ta lärdom av varandra när det kommer till planering och barn, och dela med sig av bra och dåliga erfarenheter. Dock finns det inget som säger att en officiell barnkonsekvensanalys är ett bättre arbetssätt än checklistan eller tvärtom.

4.1.2. Riktlinjer

Resultatet går att tolka som att det generellt finns för lite kunskap och information om barns behov när det kommer till utomhusmiljöer. Vi tror att utbildning och information om barnperspektiv och barns perspektiv kan underlätta och skapa mer drivkraft i arbetet med barns utomhusmiljöer. Det verkar dock inte bara krävas kunskap och information för att driva barnperspektivet utan även ett starkt intresse. Ur resultatet går det att urskilja att det kan vara svårt att föra in barnperspektivet i det dagliga arbetet utan engagerade personer som har ett brinnande intresse för barn och som försöker se till att barnperspektivet får ta plats. När dessa personer försvinner från kommuner kan det leda till att ingen tar över deras ansvar och arbetet med barnperspektivet börjar om på nytt eller faller i glömska. En fundering är om en specifik tjänst inom kommunal fysisk planering skulle kunna införlivas för att se till att barnperspektivet beaktas, en vidare tanke är om det kan bli problematiskt då resterande personer förlitar sig på att den personen uppmärksammar det perspektivet och själva struntar i det. Det handlar nog därför snarare om hur planerare för in barnperspektivet i det dagliga arbetet, något som Ewa (Botkyrka kommun) även förespråkar. Utifrån resultatet kan man tänka att starkare riktlinjer och lagstöd skulle kunna hjälpa till i planerarnas vardagliga arbete och underlätta eldsjälarnas drivande arbete.

I resultatet framgår det att det inom kommunal verksamhet finns riktlinjer för hur barnperspektivet ska beaktas i planering. Det som verkar vara en svårighet är att det är just riktlinjer och inte lagar och kan försvåra processen då det vägs mot andra intressen och konflikter kan uppstå. Barnperspektivet verkar inte ha ett starkt lagstöd vilket genererar att andra intressen går före. Barnkonventionen är ett sätt att se till att den kommunala verksamheten beaktar barnperspektivet i planering och det kan bli ännu tydligare när konventionen blir lag år 2020. Vi anser att när konventionen blir lag kommer det få stor påverkan på oss planerare i vårt dagliga arbete och antagligen medföra att staden planeras mer utifrån ett barnperspektiv. Dock är det ovisst hur barns perspektiv kommer att tas hänsyn till i och med lagändringen. Petter (SLU) tolkar barnkonventionen som att planerare är skyldiga att fråga barnen men att de inte har den minsta skyldighet att egentligen ta hänsyn till vad de säger. Det tolkar vi som att det inte finns något i konventionen som säger att man måste ta hänsyn till barnens idéer och förslag, utan bara att barn ska låtas höras i frågor som rör dem. Det är egentligen inget som säger att barns åsikter och idéer ska föras vidare i processen. Detta blir då en skendemokrati som Ewa (Botkyrka kommun) pratar om, att man lyssnar till barnen men sedan händer inget mer med barnens förslag. Vi tolkar resultatet som att det möjligtvis behövs tydligare riktlinjer och lagar för hur barns åsikter ska respekteras på samma villkor som övriga medborgare i planeringsfrågor. Lagar och starkare riktlinjer skulle kunna garantera att barnperspektivet och barns perspektiv inte glöms bort i planeringen och ge ett stöd vid konflikt med andra intressen. Å andra sidan skulle lagar kunna resultera i att planerare lägger sig på en miniminivå. Vi anser dock att om inga riktlinjer eller lagar fanns skulle barnperspektivet lätt hamna i glömska och möjligtvis inte beaktas i planeringen. Vår tolkning av de riktlinjer som kommunerna följer idag är att de inte tar upp hur barns perspektiv ska beaktas, utan enbart barnperspektivet. Därför skulle det vara intressant att införliva riktlinjer för hur även barns perspektiv ska tillgodoses i processen.

Samtidigt handlar det inte enbart om att barn ska ses som fullvärdiga medborgare. Enligt resultatet verkar de kommunala verksamheterna medvetna om att barn är medborgare och att de har viktiga tankar och åsikter kring utemiljön. Det handlar nog snarare om att barnen inte har lika lätt att påverka som övriga medborgare, det krävs att vuxna aktivt skapar tillfällen för barnen att ge sin åsikt. Det krävs att vuxna frågar dem då barn inte själva kan eller får ta sig till samrådsmöten eller ens vet om att de kan påverka.

4.1.3. Dialog

I resultatet går det att utläsa att respektive kommunal verksamhet i de flesta projekt men inte alla för dialog med barn och vuxna. Alla kommuner verkar ha i uppdrag att föra medborgardialog vid projekt men inte i alla skeden och att det borde föras mer dialog med barn. Många processer inom kommunen går långsamt och i dessa situationer tycker många inom kommunerna att det blir svårt att ta in barns åsikter och menar att det är enklare vid mindre projekt eller där barnen själva praktiskt får hjälpa till. Vi ställer oss frågan för vem det är enklare, handlar det om barnen eller planerarna? Enligt oss bör barns åsikter tas hänsyn till trots att det kan försvåra projekt i form att processen tar längre tid. Det är viktigt att barn får vara delaktiga eftersom att deras åsikter är lika viktiga som övriga medborgares och att barn besitter kunskap om sin närmiljö som de fysiska planerarna inte har. Samtidigt kan det beroende på barnets ålder behöva ske på olika sätt då ett yngre barn kan ha svårare att sätta sig in i detaljplanens abstrakta skede medan ett äldre barn lättare skulle kunna förstå och bidra vid denna process. Egentligen handlar det nog snarare om på vilket sätt och i vilken grad barnen ska vara delaktiga, vilket enligt oss inte behöver vara densamma i alla skeden.

Det verkar också finnas svårigheter med hur en medborgardialog med barn ska gå till för att fungera på ett bra sätt för barnen. Ur resultatet går det att utläsa att den som för dialog med barn måste vara tydlig med att förklara vilka möjligheter och begränsningar som finns, för att barn annars kan uppleva besvikelse och misstro att ingen lyssnar till deras åsikter. Vi instämmer med respondenternas åsikter att det är viktigt att förbereda barnen så att de förstår att det inte alltid är så att förslag blir verkliga. Flera respondenter påpekade att hur frågorna ställs till barnen kan påverka om de blir besvikna eller inte. Efter att ha tolkat resultatet krävs det kunskap, tidigare erfarenheter och arbete med barn för att dels förstå sig på barn och dels hur frågorna till barnen ska ställas, för att undvika besvikelse. Både Susan (SLU) och Petter (SLU) menar att det handlar om att tolka vad barn säger och att det faktiskt krävs en planerares professionella kunskap för att kunna göra det och därför behöver barnens åsikter och idéer bearbetas genom planerarna. Vi anser att som planerare arbetar vi med att ta ut det bästa och viktigaste av vad medborgarna säger, att man i varje projekt hanterar åsikter och inte kan ha med allt utan någon måste i slutändan faktiskt bestämma. Samtidigt behövs kunskap om hur dialog förs och hanteras.

I resultatet går det att utläsa att den kommunala verksamheten i en del fall använder sig av idélådor eller synpunktslådor som en form att föra dialog. Där kan barn lämna in teckningar och förslag på förändring. Vid dessa metoder sker ingen direkt kontakt med barn och därmed ingen dialog. Att föra en dialog innebär att minst två personer samtalar och kan utbyta tankar och idéer. Därför ställer vi oss frågan om insända teckningar och förslag kan räknas som en dialog? Vi tolkar

idélådor och synpunktslådor snarare som ett sätt för planerare att samla information. Eftersom barnet lägger ner tid på att skicka in ett förslag för att sedan inte få något gensvar kan det leda till besvikelse. Vidare anser vi att i de fall där planeraren inte personligen är med när barnet ritat teckningen kan det bli svårt att tolka vad teckningen föreställer. Som en följd till detta kom funderingar om hur den vuxne planeraren kan tolka barnets idéer om barnet inte personligen är närvarande och muntligt får berätta om sina tankar och åsikter. Det leder till att det blir svårt för planeraren att veta om hen har tolkat barnets förslag rätt, vilket kan medföra att det inte blir ett barns perspektiv utan ett barnperspektiv, när planeraren försöker sätta sig in i hur barn tänker.

I intervju med Botkyrka kommun framkom det att "dialog med barn" ofta förs genom skolan där lärarna förmedlar elevernas förslag tillsammans med sina egna till planeraren. Detta kan generera att åsikter blandas och att läraren inte enbart förmedlar barnets perspektiv. Det är något som vi funderat över. Halldén (2003) menar att det handlar om vem som formulerar perspektivet exempelvis om det är barnen i fråga som uttrycker sina åsikter eller om någon företräder barnen. När skolpersonalen framför barnens åsikter handlar det om att någon företräder barnen. Lenninger och Olsson (2006) skriver att barn och planerare uppfattar och beskriver miljön olika och att deras synpunkter och erfarenheter kan vara svåra att översätta till planerarspråk. Att läraren agerar företrädare för eleverna kan leda till att barnets perspektiv ändras till ett barnperspektiv genom att deras åsikter filtreras genom en vuxen. Vi tolkar även resultatet som att barnets åsikt kan försvinna under planeringsprocessen, dels genom att filtreras genom en företrädare och dels då det ofta är många personer som är delaktiga i ett projekt och att det inte alltid är samma person som frågat barnen som sedan utformar förslaget. Barnets perspektiv kan därför tappas på vägen och istället bli ett barnperspektiv. Utifrån det här anser vi att en planerare inte kan säga att barnets perspektiv säkert är med i utformningen av deras miljöer om hen inte själv är delaktig i dialogen med barnen.

4.1.4. Återkoppling

Ur resultatet går det att utläsa att specifikt Ewa (Botkyrka kommun) anser att när barn får vara med och delta genom att uttrycka sina åsikter är återkoppling viktigt för barnen. Barnen har rätt att få veta vad som händer och inte händer med deras förslag. Inom den kommunala verksamheten verkar det dock finns svårigheter med detta och återkoppling är något som många respondenter anser att de behöver bli bättre på. En del av respondenterna beskriver kommunernas återkoppling i form av det färdiga resultatet och besök på plats, och inte som att föra ytterligare en dialog med barnen efter att projektet är färdigställt. Hur det vi intervjuat ser på återkoppling till de förslag och idéer som inte blev ett färdigt resultat är oklart. Att barn inte får gensvar för sina åsikter eller förslag kan leda till besvikelse, barn har rätt att få veta vad som händer med deras förslag om inte annat blir det en skendemokrati. Besvikelse är även något som många av våra respondenter tryckt på som en svårighet med att föra dialog med barn, att det krävs att den som för dialogen är tydlig med vad som sker. Därför anser vi att återkoppling är nödvändigt och att barn även behöver få veta varför deras förslag inte syns i det färdiga resultatet. Vi är medvetna om att planeringsprocessen är svår och långdragen, trots detta krävs det att kommunerna och deras tjänstemän hittar

sätt att anpassa planeringsprocessen till barnen. De måste skapa möjligheter för att ge återkoppling för att barn ska kunna vara delaktiga.

4.2. Är barns perspektiv nödvändigt i planeringen

Nedan diskuteras frågeställningen “är det enligt praktiker nödvändigt att ha med barns perspektiv i kommunal fysisk planering?”

Ur resultatet framkommer det att barn inte anses behöva vara delaktiga jämt för att ett projekt ska bli bra. Många av planerarna anser att de själva kan ha synpunkter kring hur miljön fungerar ur ett barns perspektiv. Huruvida respondenterna anser att det är nödvändigt att ta med barns perspektiv är svårt att få ett tydligt svar på. Vår tolkning efter att ha analyserat resultatet är att nästan alla respondenter anser att barns perspektiv inte behövs för att kunna genomföra ett planeringsprojekt. Det framkommer i resultatet att återkoppling till barnen som varit delaktiga i dialog verkar saknas eller varit dålig, och det kan tolkas som att det inte sker någon gemensam utvärdering tillsammans mellan planerare och barn när ett projekt är färdigt. En fundering som då uppstår är vem som bedömer att ett projekt blev bra eller mindre bra? Vidare kan man ställa sig frågan huruvida kommunernas tjänstemän kan veta att ett projekt är bra ur ett barns perspektiv om ingen utvärdering med barn sker?

I resultatet beskrivs det att planerare har ett behov av att uppdatera sin syn på hur barn har det idag då mycket har ändrats från när de själva var barn. Planerare behöver engagera sig tillsammans med barn i olika projekt och “sätta sig på huk” för att se världen från barnets ögonhöjd. Något som respondenterna från Uppsala kommun anser kan skapa referenser till vidare projekt. Vi ställer oss frågorna om en vuxen kan relatera till ett barns behov efter att ha uppdaterat sin syn på barn i en del projekt och hur frekvent en planerare bör uppdatera sin syn på barn för att säker veta att den kan anlägga ett barnperspektiv? Barn liksom vuxna är subjektiva individer. Att ett barns behov eller önskemål ser ut på ett visst sätt betyder inte att det speglar vad som gäller för andra barn.

I resultatet går det att utläsa att de tyngsta skälen för att barn inte tas in i planeringen är tidsbrist och ekonomi. Vuxna är bra på att uttrycka sina åsikter i skrift och i tal om de inte uppskattar resultatet av ett projekt och kan även själva göra ett aktivt val att delta i medborgardialoger. Barn har svårare att komma till tals och behöver därför någon som aktivt arbetar med att skapa möjligheter för dem att vara delaktiga. Barn har det svårt att få sin röst hörd när det kommer till planeringsfrågor och behöver därmed hjälp av en vuxen person som frågar barnet vad hans åsikt är, vilket kan ta tid och därmed kostar pengar i planeringsprocessen. Det är inte enbart en fördel eller rättighet för barnen att få vara med och uttrycka sina idéer. Barn har kunskap som kan vara intressant för planerare. Det handlar inte enbart om att det ska vara roligt för barnen att få delta utan planerare kan faktiskt tjäna på att ta hjälp av barn och borde för sin egen samt barnens skull skapa möjligheter till detta trots att det i vissa skeden kan vara en svårighet.

Många respondenter pekade på att en fördel med att ha med ett barns perspektiv i planeringen är att barn lär sig om demokrati och att de får vara med och uttrycka sina åsikter. Något vi tolkar som att behovet av att skapa möjligheter för barn att uttrycka sin mening är stort och att det möjligtvis inte enbart handlar om att lära sig att de kan påverka sin utomhusmiljö utan att de lär sig att deras åsikter faktiskt

betyder något och är viktiga. Vi tolkar resultatet som att barnen på så sätt lär sig att demokrati handlar om att många får vara med och uttrycka sig i beslut, även utanför skolan. Vi håller med Petter (SLU) om att vi bör bädda för en demokratisk generation och därför är barns perspektiv nödvändigt i planering.

4.3. Metoddiskussion

Som metod valde vi att studera Göteborgs stad Botkyrka samt Uppsala kommun genom dokumentgranskning och intervjuer. Genom att intervjua personer som arbetar inom de utvalda kommunerna har vi fått en djupare inblick i hur det faktiskt går till med arbetet kring barnperspektivet. Endast granskning av kommunernas hemsidor samt relevanta dokument skulle inte gett någon direkt kunskap om hur det praktiska arbetet går till, det hade istället gett en bild av hur kommunerna vill arbeta med barnperspektivet. Dessutom fanns det inte tillräckligt mycket information att tillgå på kommunernas hemsidor för att kunna besvara frågeställningarna. Därför var det nödvändigt att intervjua många personer. Två personer vardera från Botkyrka kommun samt Göteborgs stad ställde upp på intervju samt fyra personer från Uppsala kommun, vilket gav en bra uppfattning om hur vardera kommunal verksamhet arbetar med barnperspektivet. Vi bedömer dock att vi hade fått ett rikare och ett mer trovärdigt resultat av fler respondenter.

En del av personerna som intervjuats är inte landskapsarkitekter utan kan ha en bakgrund som förskollärare, agronom eller pedagog vilket kan ha påverkat resultatet. Att inte alla respondenter hade samma yrkesbakgrund kan ha minskat resultatets tillförlitlighet samtidigt som det kan ha gett en bredare bild över hur den kommunala verksamheten arbetar med barnperspektivet och vilka skillnader och likheter det inom samma yrkesgrupp gentemot andra yrkesgrupper.

I Uppsala kommun intervjuades fyra personer i grupp och inte individuellt som resterande respondenter. Att intervjua flera personer samtidigt kan ha lett till att de påverkat varandras svar men samtidigt gav det en möjlighet att få personer från olika avdelningar att prata om barnperspektivet tillsammans.

Resultatet ger inte en representativ bild över hur kommuner i Sverige arbetar med barnperspektivet då göteborg stad och Botkyrka kommun valdes på grund av att vi ansåg att de arbetar aktivt med det. Det ger istället en inblick i hur den kommunala verksamheten i Sverige kan arbeta med barnperspektivet. En ökad validitet hade kunnat uppnås genom att också en mindre kommun ingått i studien.

Vid granskningen av kommunernas hemsidor och dokument insåg vi att det var betydligt lättare att hitta fakta om barn och barnperspektivet i Botkyrka kommun jämfört med de andra kommunerna. I Uppsala kommun var det relativt svårt och detta kan ha lett till att all information om hur kommunen tillgodoser barnperspektivet inte hittades.

Den största informationsinsamlingen skedde i form av intervjuer vilket kan ha genererat felkällor som exempelvis feltolkningar av våra intervjufrågor. Efter att ha analyserat intervjumaterialet upplever vi att Uppsala kommun kan ha tolkat vad vi menar med återkoppling annorlunda än vad vi menat. De förstod det möjligtvis som återkoppling till dem själva och inte att ge återkoppling till barnen, vilket vi avsåg. En annan felkälla som kan ha uppstått är att vi kan ha tolkat respondenternas svar på ett annat sätt än de menat, för att undvika feltolkningar skickade vi vårt

resultat till respektive respondent vid flera tillfällen för korrigerig. Vi fick positivt respons från respondenterna och i några fall korrigerades detaljer i texterna.

Intervjuerna spelades in och varje respondent blev tillfrågad om hen fick nämnas vid namn i uppsatsen, något som eventuellt kan ha påverkat att respondenten blev mer återhållsam med svaren på grund av risken att säga "fel" saker. Det går förstås att ifrågasätta om allt är sanning eftersom det finns en risk att respondenterna vill ställa upp för sin kommun och säga bra saker. En fundering som uppkom efter att ha studerat resultatet med detta i baktanken är hur ofta dialog med barn egentligen sker. Många respondenter berättar att det händer i de flesta projekt men inte alla. Det vore intressant att få en uppskattning över hur ofta kommunerna för dialog med barn, både för oss planerare och kommunerna själva. Att ha med Petter (SLU) och Susan (SLU) har varit bra för uppsatsen då de har ett bredare perspektiv på hur saker och ting borde fungera teoretiskt. De har inte heller någon kommun att ställa upp för och är på så sätt, vad vi tolkat som mindre partiska.

Vi funderar över vilka svårigheter vår definition av barn kan ha medfört. Vår definition är alla barn som är under 18 år eftersom de inte har någon rösträtt. Om vi formulerat vår definition annorlunda hade det möjligtvis genererat annorlunda svar vid intervjutillfällena. Med vår definition blir barn eventuellt generaliserade vilket inte leder till helt faktiska svar, då barn som är exempelvis 6 år kanske inte får göra sin röst hörd på samma sätt som ett barn som är 15 år. Det är också viktigt att komma ihåg att barn är individer och subjektiva, vilket innebär att om man frågar ett barn innebär det inte att alla barn tycker lika. Detta uppfattar vi är viktigt för kommuner och planerare att komma ihåg vid planering av barnperspektivet.

4.4. Avslutning

Vi anser att vi har uppnått vårt syfte som var att undersöka hur barnperspektiv respektive barns perspektiv beaktas inom kommunal verksamhet samt om det anses nödvändigt att anlägga barns perspektiv i planering. Efter att ha granskat de valda kommunernas hemsidor och dokument samt intervjuat personer som arbetar inom kommunal verksamhet så har vi förstått att det inte är speciellt enkelt att enbart tänka in barns perspektiv när det kommer till planering då det finns andra faktorer och intressen som försvårar det hela.

Det har generellt sett varit en svårighet att tolka och analysera det intervjumaterial som insamlats. Ett exempel har varit att analysera i vilken mån barns åsikter tas i beaktande och huruvida återkoppling sker eller inte. Vi har haft svårt att tolka om barns delaktighet begränsas till de miljöer som är "avsedda" för dem exempelvis skolgårdar och lekparker.

Det som var mest förvånansvärt är att det inte verkar finnas något tydligt lagstöd för barns perspektiv när det kommer till planering. Att barnkonventionen blir lag år 2020 kan därför förväntas påverka kommunernas arbete kring barnperspektivet, förhoppningsvis resulterar det i att barnperspektivet och barns perspektiv kommer att uppmärksammas mer i planeringssammanhang. Det var också överraskande hur lite som egentligen skilde sig åt mellan kommunerna, framförallt då vi ansåg Botkyrka kommun och Göteborgs stad som mer framåt i arbetet kring barnperspektiv än Uppsala kommun. Vi trodde att det skulle finnas märkbara skillnader mellan hur kommunerna arbetar, men vad vi sett brottas de med liknande problem vid planering för och med barn.

Vi har fått en inblick i ett ämne som är mycket större än vad vi tidigare trott och som följd har det bidragit till många nya frågor. Vid vidare arbete kan det vara intressant att studera hur ofta barn egentligen tas med i planeringsprocessen i andra kommuner i Sverige. Det vore också intressant att se om det finns skillnader mellan rikare och fattigare kommuner, eftersom ekonomi verkar ha en viss påverkan på huruvida barnperspektivet används. Att studera och visa hur kommuner arbetar med barnperspektiv och barns perspektiv kan också leda till att kommuner kan lära av varandra och skapa möjlighet för arbete över kommungränser.

I denna uppsats har vi inte gått in på hur föräldrar kan påverka barns miljöer. Men det några respondenter nämnde var att deras egna barn och barnbarn bidrar till en uppdaterad syn på barnperspektivet. Därför skulle det vara intressant att vidare undersöka hur ett föräldraperpektiv ser ut och kan påverka barns miljöer. Vi har inte heller beaktat huruvida ett barns perspektiv blir ett barnperspektiv när det filtreras genom en vuxen. Eftersom barns åsikter ofta filtreras genom en vuxen som ska tolka det barnet säger hade det varit intressant att vidare undersöka detta.

Efter att ha studerat en minoritetsgrupp som har svårt att påverka sin omgivning, blir vi även nyfikna på hur kommuner tar hänsyn till andra grupper i samhället. Arbetar kommunerna med att funktionsnedsatta personer eller äldre får ta plats och påverka i staden på samma sätt som övriga medborgare, eller finns det liknande problem i dessa fall som när ett barnperspektiv ska anläggas.

Ett sätt att sprida kunskap om barnperspektivet bland planerare inom kommunerna anser vi skulle kunna innebära att ge kurser eller införliva en tjänst som ansvarar för barnperspektivet. Tillexempel skulle en planerare i den rollen kunna utbildas i hur man för dialog med barn på bästa sätt och därigenom säkerställa även barns perspektiv.

Det krävs fortsatta studier kring barnperspektivet och barns perspektiv för att kunna dra generella slutsatser kring hur de både perspektiven beaktas inom kommunal planering. Fler kommuner behöver studeras och även fler förvaltningar för att kunna ge en rättvis bild. Vi hoppas att vårt arbete kan ge en inblick i hur kommunal verksamhet fungerar för både medborgare och tjänstemän. Denna uppsats kan ge en inblick i hur några kommuner i Sverige tänker och agerar kring både barnperspektiv och barns perspektiv och vilka svårigheter planerare möter i uppgiften att säkerställa barns bästa i den fysiska miljön omkring oss.

5. Referenser

- Barnombudsmannen (2015). *Konventionstexten*. Tillgänglig:
<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/konventionstexten/> [2018-04-05]
- Botkyrka kommun (2017a). *Barnrättsperspektivet*. Tillgänglig:
<https://www.botkyrka.se/kommun--politik/hallbar-utveckling-och-manskliga-rattigheter/barnrattsperspektivet.html> [2018-04-17]
- Botkyrka kommun (2017b). *Ungdomsfullmäktige*. Tillgänglig:
<https://www.botkyrka.se/kommun--politik/sa-kan-du-paverka/ungdomsfullmaktige.html> [2018-05-14]
- Botkyrka kommun (2018). *Kommunfakta*. Tillgänglig:
<https://www.botkyrka.se/kommun--politik/om-botkyrka/kommunfakta.html> [2018-05-14]
- Botkyrka kommun (2016). *Årsredovisning 2016*. Tumba: Botkyrka kommun. Tillgänglig:
https://www.botkyrka.se/download/18.6171c6b15afb642f09e3373/1493731157304/BK_%C3%85rsredovisningen_2016_tillg%C3%A4nglighet Anpassad.pdf
- Botkyrka kommun (2011). *Årsrapport Hållbar utveckling med fokus på mänskliga rättigheter 2011*. Tumba: Botkyrka kommun. Tillgänglig:
<https://www.botkyrka.se/download/18.4a23abd9158495687c9f3389/1486981435963/%C3%85rsrapport%20m%C3%A4nskliga%20r%C3%A4ttigheter%202012.pdf>
- Botkyrka kommun (2014). *Botkyrkas översiktsplan*. Botkyrka kommun: kommunstyrelsen. Tillgänglig:
<https://www.botkyrka.se/download/18.4a23abd9158495687c9ea283/1486981401772/Botkyrkas%20%C3%96versiktsplan%202014.pdf>
- Boverket (2000). *Unga är också medborgare - Om barns och ungdomars inflytande i planeringen*. Karlskrona: Boverket, Stadsmiljöavdelningen.
- Boverket (2015a). *Att involvera barn och unga*. Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/barn-och-ungas-utemiljoer/att-involvera-barn-och-unga/> [2018-05-29]
- Boverket (2015b). *Samråd om detaljplan vid ett standardförfarande*. Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/detaljplanprocessen/standardförfarande/samrad/> [2018-05-29]
- Boverket (2017a). *Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande*. Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/medborgardialog1/vad-ar-medborgardialog/delaktighetstrappan-beskriver-grad-av-inflytande/> [2018-05-29]
- Boverket (2017b). *En dialog som går utöver samråd enligt PBL*. Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/medborgardialog1/vad-ar-medborgardialog/en-dialog-som-gar-utover-samrad-enligt-pbl/> [2018-05-29]
- Cele, S. (2006). *Communicating Place - Methods for Understanding Children's Experience of Place*. Stockholm: Stockholms universitet. Diss. 0349-7003. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:186613/FULLTEXT01.pdf>
- Göteborgs stad (2009a) *Översiktsplan för Göteborg del 1*. Göteborg. Stadsbyggnadskontoret. Tillgänglig:
<http://goteborg.se/wps/wcm/connect/d1f790ad-263d-4a42-ad8f-8777f65a094c/Del1.pdf?MOD=AJPERES>

- Göteborgs stad (2009b). *Översiktsplan för Göteborg - konsekvensbeskrivning*. Göteborg: Stadsbyggnadskontoret, Tillgänglig: <http://goteborg.se/wps/wcm/connect/8a9229c3-bc84-41d4-86c1-f2a697747dd2/Konsekvensbeskrivning.pdf?MOD=AJPERES>
- Göteborgs stad (2013). *Kulturprogram Göteborgs stad*. Göteborg: Sjuhäradsbygdens tryckeri. Tillgänglig: <http://www.goteborgkonst.com/wp-content/uploads/2015/02/goteborgs-stad-kulturprogram.pdf>
- Göteborgs stad (2017a). *[BKA] Barnkonsekvensanalys - barn och unga i fokus 1.2*. Göteborg: Stadsbyggnadskontoret. Tillgänglig: <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/c85a1083-92b6-420d-9c79-523d1648264f/BKA20171.2MINDRE.pdf?MOD=AJPERES>
- Göteborgs stad (2017b). *Statistik och analys*. Tillgänglig: <http://statistik.goteborg.se> [2018-05-15]
- Göteborgs stad (2018a). *Barnkonsekvensanalys och social konsekvensanalys*. Tillgänglig: http://goteborg.se/wps/portal/start/byggande--lantmateri-och-planarbete/kommunens-planarbete/verktyg-for-stadsplanering-2/socialt-hallbar-utveckling-och-barnperspektiv/barnkonsekvensanalys!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8ffwtDMz0wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigALbgjr/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [2018-04-17]
- Göteborgs stad (2018b). *Om socialt hållbar utveckling och barnperspektiv*. Tillgänglig: http://goteborg.se/wps/portal/start/byggande--lantmateri-och-planarbete/kommunens-planarbete/verktyg-for-stadsplanering-2/socialt-hallbar-utveckling-och-barnperspektiv/om-social-planering!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8ffzd3Yz1wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigBzl0CD/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [2018-04-17]
- Göteborgs stad (2018c). *Kort kommunfakta*. Tillgänglig: http://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunfakta/kort-kommunfakta!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8ffzNfU31wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigDOFr1E/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [2018-05-15]
- Göteborgs stad (2018d). *Stadsdelsnämnder*. Tillgänglig: http://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunfakta/stadsdelsnamnder!/ut/p/z1/hY5NC4JAFEV_jdt5z8aPqZ0tjFTSINJmEyrTKDiOqDXQr8-WQdHdXe65cIBDAbwvH60s51b3Zbf0C_eumR0d2dYOMN2tQ9yf4iw8xEnqnxHyfwBfZvyRACEC3laKmFoRJEhtl60cSj3fcSlj1H0LBH1FmQQ-ipsYxUju4-LVzPMwbSy00BhDpNayE6TWysJvl0ZPMxSfJAYqeCYiD15vy91L/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [2018-05-15]
- Göteborgs Stad Lokalförvaltningen (2012). *REBUS - Resan till en bättre skolmiljö*. Göteborg: Göteborgs stad Lokalförvaltningen.
- Halldén, G. (2003). *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp*. Pedagogisk forskning i Sverige. Årg 8 s.12-23. Diss. Linköping: Linköping Universitet.
- Kylin, M. (2004). *Från koja till plan - Om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Diss. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet
- Lenninger, A. (2008). *Barns plats i staden*. STAD & LAND nr.174 Alnarp: Movium.
- Lenninger, A och Olsson, T. (2006). *Lek äger rum - planering för barn och ungdomar*. Stockholm: Formas.

- Lindgren, A. & Halldén, G. (2001). *Individuella rättigheter; autonomi och beroende. Olika synsätt på barn i relation till FN:s barnkonvention*. UTBILDNING & DEMOKRATI 2001, VOL 10, NR 2, S 65-79. Diss. Linköping: Linköping University Post Print.
- MSB. (2011). *Barns och ungas säkerhet*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. MSB307 Tillgänglig: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26005.pdf>
- Nationalencyklopedin (2018a). *Barn*. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/barn> [2018-04-05]
- Nationalencyklopedin (2018b). *Barnmiljörådet*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/barnmiljörådet> [2018-04-16]
- Nationalencyklopedin (2018c). *Lekmiljörådet*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/lekmiljörådet> [2018-04-16]
- Nyström, J. & Tonell, L. (2012). *Planeringens grunder - en översikt*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Qvaresell, B. (2003). *Barns perspektiv och mänskliga rättigheter - Godhetsmaximering eller kunskapsbildning? Pedagogisk forskning i Sverige*. Årg 8 s.101-113. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Rasmusson, B. (1993). *Barn och byggd miljö: barnens perspektiv och krav i fysisk miljö och planering 1970-1993: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Barnmiljörådet.
- Regeringskansliet (2017). *Nästa steg för att göra barnkonventionen till lag*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/07/nasta-steg-for-att-gora-barnkonventionen-till-lag/> [2018-05-04]
- Riksdagen (2016). *Demokrati*. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/> [2018-05-29]
- SCB (2017). *Folkmängd efter region, ålder, kön och år, Göteborgs stad*. Tillgänglig: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningNy/table/tableViewLayout1/?rxid=ae0382ef-5578-4b4d-9f66-32abb12fea9e [2018-05-15]
- SCB (2017). *Folkmängd efter region, ålder, kön och år, Uppsala kommun*. Tillgänglig: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningNy/table/tableViewLayout1/?rxid=ae0382ef-5578-4b4d-9f66-32abb12fea9e [2018-05-15]
- Skrivarkurser (2018). *Vad är dialog?* Göteborg: Skriva, Göteborg AB. Tillgänglig: <https://skrivarkurser.nu/lektion/vad-ar-dialog-2/> [2018-05-21]
- SOU (2016:5). *Låt fler forma framtiden! Del A*. Stockholm: Statens offentliga utredningar. 0375- 250X. Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/FCDC876C-2CA9-4A4B-A9FF-A9FB9F234A87>
- UNICEF Sverige (1989). *Barnkonventionen - FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.
- Uppsala kommun (2015b). *Lokalprogram utemiljö förskola och grundskola*. Uppsala: Uppsala kommun. 2015-4229. Tillgänglig: <https://bygg.upsala.se/globalassets/upsala-vaxer/dokument/stadsplanering--utveckling/planerade-omraden/bostadsomraden/ulleraker/markanvisning/lokalprogram-utemiljo-forskola.pdf>
- Uppsala kommun (2016). *Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun - Del C samlad konsekvensbeskrivning*. Uppsala: Uppsala kommun. KSN-2014-1327. Tillgänglig: <https://www.upsala.se/contentassets/7d682210066f491ba5236651b03f253e/op-2016-del-c-konsekvenser>

- Uppsala kommun (2017). *Årsredovisning 2017*. Uppsala: Uppsala kommun.
Tillgänglig:
<https://www.uppsala.se/contentassets/1fd4286bflc541918fdf0dc40604fc02/arsbokslut-och-arsredovisning-for-2017.pdf>
- Uppsala kommun (2018a). *Befolkningsstatistik*. Tillgänglig:
[https://www.uppsala.se/boende-och-trafik/kartor-och-statistik/befolkningsstatistik/\[2018-05-14\]](https://www.uppsala.se/boende-och-trafik/kartor-och-statistik/befolkningsstatistik/[2018-05-14])
- Uppsala kommun (2018b). *Pressmeddelande: Kommunen träffar experterna på barn- och ungdomsfrågor*. Tillgänglig: <https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/nyheter-och-pessmeddelanden/kommunen-traffar-experterna-pa-barn--och-ungdomsfragor-/> [2018-04-26]
- We_change (2018). *Om We_change*. Tillgänglig:
<http://www.we-change.se/home/about/> [2018-04-26]

5.1. Muntlig källa

Till följande intervjuade personer finns bilagor i form av sammanfattningar av deras uttalanden som godkänts av respektive respondent.

- Granvik, M. Forskare vid institutionen för stads- och landsbygdsutveckling, SLU Ultuna. 2018. *Metodstafett - Enkät och intervju som metod*. Föreläsning 10 april
- Hedvall Larsson, K. (2018). Landskapsarkitekt, Göteborgs stad. Telefonintervju 24 april.
- Hollén, E. (2018). Barnombudsman, Botkyrka kommun. Telefonintervju 19 april.
- Korpi Kardell, A. (2018). Uppsala kommun. Intervju 4 maj.
- Paget, S. (2018). Landskapsarkitekt, SLU. Intervju 26 april.
- Stehn, I. (2018). Landskapsarkitekt, Göteborgs stad. Telefonintervju 23 april.
- Svanold, A. (2018). Markförvaltare, Botkyrka kommun. Telefonintervju 23 april.
- Tammela Arvidsson, M. (2018) Uppsala kommun. Intervju 4 maj.
- Wikegård, L (2018). Uppsala kommun. Intervju 4 maj.
- Wiren, V. (2018). Uppsala kommun. Intervju 4 maj.
- Åkerblom, P. (2018). Landskapsarkitekt, SLU. Intervju 24 april.